

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Az országos m. gazdasági egyesület tagjai ingyen kapják.
Nem tagoknak előfizetési díj:
Egész évre 10 frt, félévre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr.

Megjelen minden szerdán és szombaton.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, (Köztelek)
állói-ut 25. szám.
Levelekre csak beküldött postabélyeg ellenében válaszolunk.

Szövetkezzünk!

(—ss.) Mindamoz osztályok, amelyek életmódjuk, vagy más egyéb körülmények folytán nélkülözik a sűrű érintkezést egymás között és a világgal, s épen ez okból nem szerezhetik meg azt az élelmességgel párosult üzleti jártasságot, amely manapság a legcsekélyebb szükségleti cikk beszerzésénél, vagy készleteik eladásánál okvetlenül szükséges: a fogyasztó és a termelő közötti forgalom létesítésére, egy harmadik elemre a közvetítésnek szolgálataira vannak utalva. És ez a szolgálat annál nagyobb mérvű, minél távolabb laknak az osztály egyedei a központoktól, minél tökéletlenebbek közlekedési eszközeik és minél gyengébbek szellemi és anyagi tekintetben a forgalmat önmaguk erejéből létrehozni.

S minél inkább erősödik a termelő és fogyasztó közötti közvetlen forgalom rovására a közvetítés, annál nagyobb az ő nyeresége s annál kisebb a haszna, annak az osztálynak, mely szolgálataira szorul, míg végre ez utóbbi teljesen elgyengülve megtörik s tisztességes haszon nélkül tengeti életét.

Azt hisszük, hogy gazdatársaink közül igen sokan önmagukon látták már beigazolvva ez örök, bár a „modern” nemzetgazdák által tagadott igazságot.

Hazánk igen sok része, sőt mondhatjuk a gazdák nagyobb fele érezi már azt a hatalmat, melyet felette a fölösleges közvetítő kereskedelem gyakorol.

Elhanyagolt gazdasági szakoktatásunk, az a mezőgazdasági téren tapasztalható általános indolencia, sőt, ne tagadjuk, sok irányban helytelenül alkalmazott nemzeti büszkeség, távol tartotta a magyar birtokos-osztályt minden üzleti élettől, nem engedte arányosan fejlődni kereskedelmi képességeit azon elemével, mely azt élethivatásául tűzte ki, s amelynek működésénél, a jártasság és szellemi képességek mellett, még az élelmesség is nagy szerepet játszik.

A magyar gazda emez elmaradottsága, a mihez a még csak alig néhány éve fejlődő s addig tökéletlen közlekedésünk is járult, a rendezetlen hitelviszonyok, kormányunk mostoha elbánása a mezőgazdasági érdekekkel szemben, sőt nem ritkán a szabadjára eresztett s amugy is erősebb közvetítő kereskedelem támo-

gatása, a nemzeti élet, az ipar és így a főfogyasztás egy központba terelése: mind közrejátszottak arra, hogy a mezőgazdasági termelést a közvetlen forgalom fentartására mind képtelenebbé, s a közvetítő kereskedelem hatalmát, mind nagyobbá tegyék.

S e hatalom ma már annyira megy, s ez a gyengeség ma már oly fokú, hogy gazdáink nem ritkán a közvetlen közlekedésben levő fogyasztást sem képesek kielégíteni, nem, mert közbejött az elvesztett, illetőleg a közvetítő kereskedelem kezébe került forgó tőke, hatalma is.

A lábán lefoglalt termés, a még hizása közben előlegekkel megterhelt göboly, a rendes forda bekövetkezte előtt kivágott erdő, s a soha készpénzzel, ritkán magától a gyárostól, de majdnem mindig a közvetítőtől hitelbe vásárolt ipari cikkek: lassankint és észrevétlenül lopták a legközvetlenebb forgalom helyébe, a tőkegazdag közvetítő kereskedelem mindig kíséretét, de drágán megfizetett szolgálatait. És ezek a drága szolgálatok folyton apasztották a termelés hasznát, nemcsak kis körben és közvetlenül, de az általános fogyasztás, a világgal forgalomban is: mert a tőke hatalmával spekuláció tárgyává tették az emberi élet nélkülözhetetlen s a mezőgazdaság által előállított anyagait.

És ma már ott vagyunk, hogy az egyes gazda nem képes megszabadulni, az egyesek ereje nem elég erős szétörni a láncokat, melyekkel a közvetítés a forgalmat békóiba verte, oda a gazdák összességének, az egész gazdatársadalomnak együttes működésére van szükség.

Ide a gazdák által felállított olyan intézmények kellenek, melyek önmagukban egyesítve a közvetítő kereskedelem tőke- és szellemerejét, közvetlenül keresik fel a piacot, a fogyasztót terményeinkkel, s a gyárost, ki a mi szükségleteinket produkálja.

Önmaguknak kell végre már a sok panasz és siránkozás helyett, a tettek sorompójába lépni, s a társulásban összehozva szétszört erőink, még ha csak forgácsait is, e törekvésünk jutalma az az összeg leend, mely talán verejtékes kézmunkánk s a földben fekvő tőkénk egyedüli tiszta hasznát képezhetné, s melyet eddig a felesleges közvetítés szolgálataiért voltunk kénytelenek fizetni.

És ily intézmények létrehozásának, melyek idegen elemek nyereszkevése nélkül, nagy tömegben, közvetlen piacokon véve és eladva, a mi szolgálatunkban eszközlik a forgalmat, egyedüli módja a **szövetkezés**.

Egy nagyszabású, kellő tőke- és üzleti berendezéssel ellátott, a gazdaközönység minden rétegében kiható szövetkezeti szervezet, képes ma már csak segíteni állapotainkon, s könnyítve az értékesítést és beszerzést, nem csekély mértékben fokozni jövedelmeinket.

Egy ilyen nagyszabású szövetkezetnek vetették meg alapját, f. hó 15-én a „Köztelken,” a „Magyar mezőgazdák szövetkezetének” alakuló közgyűlésén.

Az új szövetkezet, mely üzleti szelvényben szervezve, már létrejöttkor százyolcvanezer forint felett rendelkezik, hivatva van, ily országos szervezetté fejlődni. Alapítói, azok a kiket a sors mezőgazdasági életünk vezérférfiaivá avatott, megtették kötelességüket, zászlót bontottak, sorakozunk köréjük.

A földművelési tárca költségvetése 1892-re.

(Folytatás.)

Oszzuk a dolgot kétfelé: 1. az állami szakiskolák fentartására, 2. a gazdasági szakértetem egyéb uton való terjesztésére, ahova a felnőttek oktatása is tartozik.

Van egy gazdasági akadémiánk, 4 gazdasági tanintézetünk és 9 földmives iskolánk. A megnevezett 5 felsőbb iskola tehát mennyiségileg elég, a földmives iskola mennyiségileg is kevés. Az állam levonva a bevételeket, az összes gazdasági iskolákra 1892-ben 235,553 frtot fog költeni, 10,000 frttal többet, mint az idén.

Érdekes párhuzamot vonhatunk itt, a gazdasági és kereskedelem-ipari szakoktatás között.

A kereskedelmi és kultuszminiszteri tárczában, nem számítva a posta, vasuti, tengerészeti szakoktatást, a rendes kiadások között, levonva a megfelelő bevételeket, tisztán kereskedelmi és ipari iskolák és szakintézetek czéljaira **268,287 frt van felvéve**.

Ugyancsak a két tárca átmeneti kiadásai és beruházásai között **56,339 frt** szerepel fenti czimek berendezései és építkezései.

Egybeállításunkba hozzászámítottuk az ipar művészeti és technológiai iparmuzeumok fentartására, a kultuszminiszteri tárca terhére előirányozott összegeket is, a melyek bár nem tartoznak a szorosan vett szakiskolák közé, de mindenesetre a kereskedelem-ipari tanügyhöz sorolható, államilag fenntartott intézmények.

Az ipar és kereskedelemnek van már muzeuma kettő is, míg a magyar mezőgazdaságnak

Mai számunk 16 oldalra terjed.

nincsen olyan országos gyűjteménye, a hol speciális, a nyugati európai államoktól elűt viszonyaink, az egyes termelési ágak, vidékeink számos különlegességei egybegyűjtve és állandóan bemutatva volnának úgy gazdaközönségünk okulásá, mint a külföld számára, se terményeink forgalmának élénkítése, megkönnyítése céljából.

Gazdasági tanügyünk emez összehasonlítását, a kereskedelem-ipari tanüggyel azért vittük keresztül, hogy kimutassuk *azt az aránytalanságot, mely e két közgazdasági irány fejlesztése és támogatása, körül kormányunknál fennáll.* Nem csoda azután ha már 1887-ben a mezőgazdasággal foglalkozók közül csak minden 4401-ik, a kereskedő és iparos ifjak közül pedig már minden 189-ik részesült legalább a szakmájának megfelelő alapoktatásban. Hogy azóta az arány még kedvezőtlenebb, bizonyítja a gazdasági tanügy majdnem teljes stagnálása (pedig a megállapodás is hanyatlás) s a kereskedelmi és ipari tanügy óriási haladása, a mely utóbbi évről-évre nagyobbodni és erősödni fog.

Még annyira sem vittük, hogy gazdasági akadémiáknak a részletekig kidolgozott tanterve legyen; a magyaróvári gazdasági akadémián, mióta az az osztrák kormánytól átvétett, nem léptettek létebe számbavehető újítást, sem a tanárok létszáma, sem a tanterv átdolgozása körül.

A kinek fogalma van a mezőgazdasági tudományok kiterjedése és előhaladásáról, annak nem szükséges magyaroznunk, mily hátramaradását jelenti ez az ország legelső gazdasági tanintézetének. A hol sem a személyi, sem a dologi ügyek nem állják ki az összehasonlítást, bárminő más szakma felsőbb iskolájával. A mire különben legjellemzőbb, ha a tanintézeti személyzet 1892-ik évi személyi járandóságait 30825 frt (kevesebb az ideinél 200 frttal) egybe hasonlítjuk, csak a *budapesti állami ipariskola* 1892-ik évi költségvetésének e czimen előirányzott 48,222 frtjával (több az ideinél 2090 frttal). De ne menjünk más szerencsésebb tarca körébe a példáért, ott van az *állatgyógyászati akadémia* egy egészen speciális intézmény, 40,864 frt személyi kiadásával (több az ideinél 3781 frttal), nem hozzuk fel az egyéb technikai tudományokat művelő József-műegyetem 202 ezer frtos, nem a tudományos egyetemnek 1 millió forintos budgetjeit, melyek csak annál lehangolóbbá teszik, gazdasági tanügyünk elhanyagolt voltának tudatát.

És kicsoda tanári fizetések azok? — Teljesen ugyanaz, a mi a középiskolai tanároké, tehát a real és gimnáziumi tanárokénál egyenlő. 1200—1500 frt fizetése van a magyar gazdasági akadémián és felsőbb tanintézeteken annak a férfinak, a kinek, ha hivatását, állását feladatának teljes magaslatában tölti be, országos, hogy ne mondjuk, európai nevű tudósak kellene lennie, a maga szakmájában. Ha ugyan a legtöbb tudná, hogy mi az ő tulajdonképeni szakmája? Mert még e tekintetben hátrább allanak felsőbb gazdasági tanintézeteink a középiskoláknál, ahol tanszékek vannak már felállítva és nem tanári állások szervezve, s ha megüresül egy fizikai vagy matematikai tanszék, úgy nem a legöregebb szolgálati évü egyennel töltik be, tekintet nélkül arra, hogy a görögöt vagy a latint adta-e addig elő és nem a matematikát, vagy a fizikát. A gazdasági akadémia és a felsőbb tanintézetek e tekintetben nem oly scrupulosusak, tartva azt, hogy ha valaki már szolgált 8—10 évig 6—800 frt segédi fizetéssel, megszerezte már a qualificatiót akár egyik, akár másik szakmára, hisz a tanonc évek alatt gondoskodtak róla, hogy minden évben más tanár mellett dolgozzon, megszerezve magának a sokoldalú képességeket.

Igy azután, ha Magyar-Óváron megüresedik a nemzetgazdasági és üzemtani tanár állása, felfőn helyébe a tanintézetről a „rangaltalanság”, ha mindjárt egész életében mással, mint a botanika és növénytermeléssel nem is foglalkozott. Ezáltal viszont megüresül egy tanintézeti tanári állás, jön helyére növénytermelést prelegálni a legöregebb tansegéd, noha a chemiára készült is egész életében. A csekély számú rendszeresített tanári

állások pedig teszik azt, hogy 8—10 évig hányatott és tengődő fiatal erők, kifáradva a küzködésben, mire elérik céljukat, a tanárságot, amikor ambíciójuk, élet- és munkakedvök teljében kellene lenniök, mindegy már nekik a szakma, kinevezésüket a nyugalomba vonulásnak veszik. És így mennek a tanintézeteken anélkül, hogy csak gondolnának is a tanügy alapos szervezésére.

Messze vezetne, részletezni gazdasági tanügyünk helyzetét más tekintetekben is, még távolabb a földmives iskolák dolgaihoz szólni, hiszszük, hogy még leendő helyen alkalom reá.

A fentebbi, tanügyünk rendezetlen állapotának jellemzésére kikapott ez adatok, csak amaz állításunk megvilágítására szolgáljanak, hogy a tanügyi budget a legkéleltlenebb része a földmívelési költségvetésnek s a jövőre nevez még az indokolásban sem találjuk még a legcsekélyebb biztatást sem. A között a sok nagyszabású reform között, a mely ma földmívelési miniszteriumunkat foglalkoztatja, a tanügy kérdése ugylátszik nem fordul elő.

Hogy miért? arra mink nem tudunk választ adni. Nem lehet indokolt e téren, az a sokszor használt kifogás sem, hogy „nincs reá fedezet.” Mert igenis van. — Magyarország pénzügyi viszonyai consolidálódtak már annyira, hogy tudományok, szakoktatási, művészeti czélokra milliókat áldozhat, és áldoz is. A kultusz és kereskedelmi budgetek élő biznyság erre, — és rítkító az a különbség, a mely a gazdasági és egyéb tanügyi kiadások között létezik.

Ezen állapotokat látva, tudva azt, hogy minden irányban erélyes és gyakorlati kereskedelmi miniszterünk is a saját szakmájához tartozó iskolákat nem tarcajában gondolzza, hanem *azok a kultuszminiszter alá vannak rendelve*, arra a meggyőződésre kell jutnunk, hogy a tanügy szervezése, az iskolák felállítása és berendezése a paedagogia követelése szerint, még a specialis szakiskoláknál is, *nem az illető szakminiszterium, hanem a közoktatásügyi tarca feladatát képezik.*

Ez irányban nem mondunk ugyan határozott véleményt, de az eddigi tapasztalatok arra engednek következtetni, hogy tanügyi kérdéseink ily szempontból való megfontolása megérdemelne az illetékes körök figyelmét.

Hogy azonban még gazdasági tanügyünkről se szóljunk dicseret nélkül, felelőjük a *három új földmívelési iskolára* felvett összegeket (Erdély, Jászág, Veszprém) és az új *kertésziskolának* költségvetését. A kertészet különben nem ugyan a tanintézetek körében, hanem a **mezőgazdasági ismeretek terjesztése** czimű rovatban eléggé nem méltányolható mérvben képezi tárgyat a földmívelési miniszter gondoskodásának.

20,700 frtot irányoz elő a költségvetés a gyümölcsstermelés és a kertészet czéljaira, s ezenkívül a közgazdasági alapról is 17,000 frt fordítatik faiskolák megvásárlására. Az új kertésziskolával összesen 51,700 frtot kivevő gyümölcsészeti budget, legnagyobb része *nagyobb szabású gyümölcsfaiskolák* felállítására fordítatik, a mi mindenesetre az egész mozgalom vezetésének gyakorlatiáságra enged következtetni. Mert bizony hiába prédikáljuk a gyümölcsstermelés hasznos voltát, az egyes vidékeknek megfelelő fajok szaporításának szükségességét a zöld asztal mellett, ha a gyakorlatban nem adunk példát a termelőnek és módot az illető fajok beszerzésére.

Igen helyes nyomon indul a földmívelési miniszter akkor is, midőn a gyümölcsstermelés általánosítása szempontjából, nagy súlyt helyez a *falusai lelkészek és tanítók működésére*, s azokat igyekezik vezérfonalak, ojtóvesszők, magvak és jutalmak kiosztása által az ügynek megnyerni. Az aszalók felállítása, a gyümölcsbor-készítésnek gyakorlati bevezetése, szintén olyan befektetések és tenykedései a miniszternek, a melynek üdvös hatása nem fog elmaradni. Az 1892-ik évi budget megvetette gyümölcsészeti fejlődésünk és intézményeink alapját, melyen azok egészséges fejlődésnek indulhatnak.

E rovat alatt szerepel szerényen meghuzódva egy 4000 frtos tételecske is, *tankönyvek, vezér-*

fonalak kiadásának segélyezésére. Bizony ez édes kevés, ezzel ugyan nem sokra istápoljuk mezőgazdasági irodalmunkat. És ez a kérdés szorosán összefügg tanügyünkkel is, mert a gazdasági szakoktatás előrehaladásának a jó iskolák felállításával egyenlő feltetele, a **jó tankönyvek kiadása.** Tankönyveink pedig, a melyek ugy a közeprendű intézeteken az előadó tanár, mint általában a hallgatóknál hivatva volnának vezérfonalul szolgálni. **egyáltalán és egy tantárgyból sincsenek.**

Nem megyünk sokra azzal a 3000 frttal sem, a mely *tanárjelöltek* és gazdasági pályára készülő más szakegyének számára és tanárok tanulmányi utjaira van szánva.

E rovatban vannak felsorolva, a *gazdasági kísérleti ügy* fejlesztésére már létező intézeteink, mint a magvizsgáló, vegykísérleti stb. állomások, és ide kellene, hogy tartozzék a *rovartani állomás is* (nem pedig a statisztikához), mert a kísérleti ügy eredményes előhaladását csak akkor várhatjuk, ha az összes állomások egy szellemben, egy osztály vezetése alól irányítottak.

A kísérleti ügynél nem kevesebb mondani valónk volna, mint a tanügynél, de mivel értesülésünk szerint ez irányban legközelebb nagyobb reformokra és szervezésre lehetnek kilátásaink, véleményünket akkorra tartjuk fenn. Egyelőre csak azt említjük meg, hogy azok az óriási és sok millióra menő károk, a melyeket mezőgazdaságunk az utóbbi évek alatt a különböző gombabetegségektől (szőlőben, burgonyában, repában, gabonában) szenvedett, s a melyek felől nemcsak a nagyközönség, de ugynevezett szakértőink is legnagyobb részt tájékozatlanok, s melyek ellen a védekezési eljárások alapos tanulmányozásával nem foglalkozik senki, elkerülhetlenül és egezőn *szükségessé tették, egy növénykörtani (phitopathologiai) állomás* felállítását, a mire, ha nem akarjuk egyes termelési ágaknak végelpusztulását tetlenül nézni, *kell* a miniszternek fedezetet találnia.

Örömmel látjuk a *magyar-óvári növénytermelési kísérleti állomás czéljaira felvett 2000 frtot.* Kicsiny ugyan ez összeg arra, hogy az állomás, a melynek vezetése különben is vegtelenül kötött foglalkozásu egyénre, a növénytermelés előadójára van bízva, az ország különböző részein, nagyobb szabásu egyöntetű kísérleteket hajtson végre, de lehet csirája egy később hatalmas fejlődő fának.

A következő tétel a **gazdaság különböző ágainak emelése**, nagy czim alatt kis összeg, mindössze, levonva a bevételeket, 24,190 frt, (a kereskedelmi miniszter hasonértelmű czimen «ipari, kereskedelmi és külkereskedelmi czélok» 225,000 frtot irányoz elő). *Az első, a gazdasági egyesületek czéljaira 15,000 frt,* — ep 10,000 frttal kevesebb, mint a mit löversenyekre költünk. Volt idő, mikor több jutott az egyleteknek, de a takarékosági szempont redukálta, és ugy látszik, most a jobb időkben nincsen már senki, a ki a tétel emelését szorgalmazná. A miniszter azzal indokolja e kiadását, hogy mivel «a kormánynek a földmívelés terén tett kezdeményezéseinek további kifejtésére a gazdasági egyleteken kívül *most még* más, kellőleg szervezett **közgei** nincsenek, *hogy tehát legalább ezen már létező közgekre, az ügy érdekében olyannyira kívánatos kormánybefolyás csak némileg is biztosítsák* . . . » kivanatosnak bizonyult e segély nyújtása.

Az egész költségvetésben ezen az egy helyen van szó a *gazdasági egyesületekről*, itt is csak mint olyan közgekről, a kikre szükség van, hogy a kormánybefolyás a mezőgazdasági ügyekre biztosítsassék.

Az a «*most még*» sejtetni engedi, hogy a miniszter foglalkozik az egyesületeken kívül még valami ilyesfélének a szervezésével is, de nem merjük reá mondani, hogy az érdekképviselet kérdésével, mert hiszen azt csak nem óhajtják egyszerű kormányközgekeknek megcsinálni?

Egyáltalán nem szerencsés, sőt veszedelmes elvből indul ki ez az indokolás, a mi arra készít, hogy egy kevésse foglalkozzunk vele.

Először is tiltakoznunk kell az ellen, hogy a gazdasági egyesületek a földmívelési miniszter-

riumnak közegei gyanánt tekintessenek. Ezek szerepelhetnek mint a mezőgazdasági érdekek képviselői tanácsadóként a miniszteriummal szemben, jöhetnek segélyre egyes rendeleteinek végrehajtásánál, de azt hisszük, velünk együtt tiltakozik mindenikük az ellen, hogy «közeg» számba menjenek.

Ha ezeket a mezőgazdasági önálló testületeket, a melyeknek működése, sajnos, nem mindenütt megfelelő, azért segítyezi a miniszter, hogy bennük az önálló munkásságot, az érdeklődést a gazdasági ügyek iránt fejlessze, hogy az általuk mezőgazdasági czélokra juttatott összegekkel felrzza a gazdaközönseget indolenciájából és serkentsen az együttműködésre s ügyének önmaga által eszközölt elintézésére; kapapot emelünk eme törekvése előtt, mint a hogy örömmel üdvözölte minden gazda, tárczájának átvételekor azt a kijelentését, hogy a gazdasági egyesületekkel *karöltve* óhajt működni s tanácsaikkal élni fog. De egészen más szempont alá esnek ez a kormánysegély, ha azért adatnék, hogy az «olyannyira kívánatos kormánybefolyás csak némileg is biztosítsák» a gazdasági egyesületekre. Pedig ezt a miniszteri indoklás egész lakonikus nyíltsággal kimondja. Sajnosan tapasztaljuk mi ezt az irányzatot társadalmi intézményeink mindenikénél, de a gazdasági egyesületekkel szemben most nyilatkozik meg először. Nem is akarjuk ezt elhinni olyan teljes merevségében, mint a minőben az az indokolásban kinyomtatott és hajlandók vagyunk, stilus-hibának tekintve, inkább a vagyoni kezelésre s a munkára való serkentésre érteni. És ebben az irányban elogadjuk, sőt kívánjuk a kormány érdeklődését a gazdasági egyesületek iránt, sőt óhajtandónak véljük a gazdasági egyesületek egyöntetű ujrászervezését, anyagi ügyekben ellenőrzését, de autonómiájuk, függetlenségük, tevékenységük tekintetében, a kormánybefolyás kizárásával.

Mi a gazdasági egyesületekben a gazdak öntevékenységének és életrebreddésének megnyilatkozását óhajtjuk, kívánjuk látni, mert meg vagyunk róla győződve, hogy Magyarország mezőgazdáiban meg van az erő, meg van a tehetség, hogy egy bizonyos autonóm szerkezettel ügyeiket önmaguk intézhessék, a mely ügyek már természetüknek fogva sem olyanok, hogy azokat akár a hivatalos bürokratizmussal, akár kormánybefolyással nyélbe ütni lehessen, mert oda első sorban is a gazdaközönzég összességének felkelte érdeklődése és együttműködése szükséges. Igyekeztek a földművelési miniszter ebben az irányban gondolni a gazdasági egyesületek segélyezésére, s mikor költségvetésében a gazdasági egyesületekre fordítandó összegek jegyzésére kerül a sor, ne tegye azt azzal a gondolattal, hogy ezzel az összeggel a kormánybefolyás öregbítésének hozott aldozatot, hanem ellenkezőleg, hogy ezzel a magyar mezőgazdák öntevékenységét, önállóságát segíti elő.

E cím alatt szerepel 11,000 forinttal a *mezőgazdaság különböző termelési ágazatainak támogatása és új termelési ágak fölsegélyezése*. — Az indoklás megjegyzi, hogy a 11,000 forintnak czélja vetőmag, műtrágyákkal eszközölt kísérletek, házi ipar, tőzeg értékesítése stb. támogatása. Különösen a *tőzeg* az, a mire felhívjuk e helyen a földművelési miniszter figyelmét, mert ezen a téren kincseket bir Magyarország, melyek eddig kihasználatlanul hevernek. A *risztermelés* előmozdítására ugyancsak e tétel alatt 1000 frt van előirányozva és 1500 frt a *pékiai risztelep* czéljaira.

Országos közgazdasági alap. Az 1889-ik évi 31. törvényzikk 10. szakasza 1,200,000 frtot rendel a közgazdasági alap javára tőkésíteni, a mely összeggel ez alap, mely eddig csak a befolyó büntetéspénzek stb. kisebbszerű forrásokkal rendelkezett, hatalmas pénzzé erősödött. E szakasz határozottan kimondja, hogy az alap tőke és kamatainak jövedelme a pénzügyi és földművelési miniszterek (akkor még kereskedelmi is) egyetértő rendelkezéseivel, egyes közgazdasági czélok elérésére és vállalatok létesítésére legyenek

fordíthatók. Mi a törvény eme rendelkezését, — a mint a földművelési miniszter indoklásából is kiveszszük — úgy magyarázzuk, hogy aránylagosan osztassék meg földművelési és ipari-kereskedelmi czélok között. Ha azonban az alap tőke felhasználását tekintjük, talalunk benne mindent, csak mezőgazdasági czélokra felhasznált összeget a legkevésbé. Ha a földművelési miniszternek egy ily pénzügyi viszonyaink között mindenestre számottevő tőke szabad rendelkezésére áll, a melylyel közgazdasági czélok, vállalatok segélyezendők, ebben az országban, hol a szövetkezeti eszmének még maig sem sikerült tért szerezni, a hol a legegészségesebb szövetkezeti vállalatok tönkrementek, már pusztán és kizárólag kellő tőke hiányában, elvárhatna Magyarország mezőgazdasága azt, hogy legalább részben a közgazdasági alap, szövetkezetek támogatására fordítsassék. Ha végignézzük a földművelési miniszter kimutatását, e czélból, de egyéb mezőgazdasági befektetések czéljából sincsen fordítva a közgazdasági alaphoz egy számottevő összeg sem. Ott látjuk a *herendi porcellán-gyár* részvényeibe fektetett 40,000 frtot, ott a *magyar fém- és lámpa-áru-gyár* 57,200 frtját, a melynél az eredeti tőkének 33 $\frac{1}{3}$ %-át vesztette el az alap, a részvények lebellyezése folytán, mindkettő a mezőgazdaságot közelről nem érintő vállalat. Részvénytársaság, a mely akár hogyan fordítsuk is a dolgot, akárminő formában találjuk is a publikum elé, mindig csak a magánnyerészkedést tüzi ki czélul, s ezt követi működésének és üzemének folytatásában is. A legutolsó tétel 80,000 forint juhhus-kivitelé czélra *beszerzett, vasuti kocsiakra adatott ki*. Ha a földművelési miniszter alkotott volna Magyarországon egy husértékesítő gazdaszövetkezetet s ezt segítette volna berendezésének költségeivel 80,000 frttal, akkor üdvözölhetjük volna a kezdeményezést. Nem tagadjuk el, hogy juhhus-kivitelünk előmozdítására némi befolyással volt a Budapesten felállított kiviteli vágoda, de semmiesetre sem érdemelte meg ezt a nagymérvű állami támogatást az a néhány czég, a mely a vágoda háta megett áll s a kiknek tulajdoníthatunk akármi érdemet, a kiket dícsérhetünk mint kitünő kereskedőket, a kik saját házukat világczéggé emelték, de legkevésbé sem mondhatjuk róluk azt, hogy működésükben a hazai mezőgazdaság érdekeit, valamint elismerést érdemlő, vagy bizalmat ébresztő módon szem előtt tartották volna.

Ott van a *szegedi kötél- és kenderfonó részvénytársaság*, melynek részvényeiből a földművelési miniszter a közgazdasági alap javára 20,000 frtot vett meg. Hát hiszen ha egészséges alapon, kellő kapitálissal, oly ipari vállalkozás jön létre, melynek szükséges nyers terményeit a mezőgazdaság fedezi, abból is közvetve hasznot húzunk. De e fonógár ugyanakkor alkotott, mikor Magyarország felső vidékén az iparkodó és tőkével nem rendelkező gazdáknek egy kis csoportja allott össze, szövetkezeti alapon teremteni egy nemcsak kenderfonó, de kikészítő-gyárat, áztató stb. berendezésekkel és ez a nem nyereségre, de a közös termények értékesítésére alakult vállalat, nem birt előremenni tőke hiányában. Fordultak segélyért a kormányhoz, fordultak mindenhová, tagadó választ kaptak ugyanakkor, a mikor a közgazdasági alap 20,000 frttal segélyezett egy talán önmagában szép vállalkozást képező, de vegyelemzésében nyereszkes czéljából alakult részvénytársaságot.

900,000 forintja a közgazdasági alapnak a magyar cukorgyár-részvénytársulatnál van kölcsön, tehát újra csak egy ipari részvénytársaságnál. Ha már a kormány a közgazdasági alaphoz 900,000 forintot egy cukoripari vállalat támogatására szánt, ha a cukorgyári mozgalmat szövetkezeti alapon indítja meg és azt mondja a gazdáknek, hogy 900,000 frttal hozzájárul egy szövetkezeti cukorgyár felállításához, legyen róla meggyőződve a nagyméltóságu miniszterium, hogy a szövetkezet összejött volna, és a gyár fennállana szövetkezeti alapon is, legalább oly eredménnyel, mint a minőt a részvénytársaság eddig elért.

És sok mindent tudnánk felhozni, sokféle hiányt megnevezni, a melyeken a közgazdasági alapnak a mezőgazdaságra eső felerészével, mondjuk 5—600,000 frttal segíteni lehetett volna. Ott van a filloxera mily nagyot lendített volna eddig a filloxera elleni védekezés ügyében az, ha az állam a baj megkezdésekor 1 $\frac{1}{2}$ millió forinttal, nagyszabásu amerikai vessző-iskolákat alapított volna, minő más fordulatot venne a délvidéki futó-homoktelepítés, egy ily összeg felhasználásával! És mind e műveleteket végrehajthatná a kormány, magának az alapnak veszélyeztetése nélkül, mert a kész szőlőt nem 33 $\frac{1}{3}$ % veszteség, de nyereséggel vennék át a magános birtokosok, vagy a telepesek. Az amerikai és ojtványtelepekből befolyt összegek pedig, minden körülmények között a befektetett tőkét már eddig is visszafizették volna.

Az alap ipari fele is helyesebben volna a kis, mint a nagyipar czéljaira befektethető. Ipari raktár-szövetkezetek, a közös üzemre beszerzett gépek, egyszóval itt is a szövetkezeti eszme terjesztése czéljából. Óriási volna minden irányban az erkölcsi és közgazdasági haszon és legalább a mi szerény véleményünk szerint, így követtének teljes egészében a törvény intenciója is.

14,443 frt szerepel a közgazdasági alaphoz mint a földművelési-iskoláknak kölcsön adott összeg, esélőgépek stb. beszerzésére. Hát ez sem egészen helyes dolog. A közgazdasági alapnak nem az a rendeltetése, hogy állami intézetek beruházására fordítsassék, hanem hogy általa a mezőgazdasági iparos-közönység vállalkozásai stb. legyenek támogatva. Az idén tette meg Bethlen földművelési miniszter, hogy ha sejtelmünk nem csal, az első lépést arra, hogy a közgazdasági alap fenti irányban használtassék fel, 20,000 frtot tartott vissza tárczája szabad rendelkezésére, mint a hogy már kifejeztük gyanunkat, alighanem a lóbizományi kiviteli istálló felállítására. 15,750 forint szerepel a közgazdasági alaphoz, mint a kereskedelmi miniszter részére atadandó és az ő tárczáját megillető hányad. Erre a földművelési miniszter még kötelezve nincs, mint a hogy az indokolásban ki is mondja, csak a méltányosság vitte rá és a törvény szellemében óhajt eljárni akkor, a midőn ezen összeget kereskedelmi és ipari czélokra hagyja. Hát hiszen ilyen gavallerek vagyunk mi, minden dolgunkban. A közgazdasági alap teljes tőkeegységében ipari és kereskedelmi czélokot mozdit elő s a mi földművelési miniszterünk van olyan gavallér, hogy még a kamatait is megosztja a kereskedelmi miniszterrel.

A költségvetésnek mindenestre egyik fénypontja az, a mely a **selymentenyésztés emelésével foglalkozik**.

B. K.

(Folytatása következik.)

Közlemények az orsz. magy. gazdasági egyesület köréből.

Meghívó.

A szövetségbe lépett gazdasági egyesületek végrehajtó-bizottsága 1891. évi október hó 21-én d. e. 10 órakor Budapesten a Köztelken ülést tart.

Tárgyai:

1. Jelentés a mult nagygyűlésen hozott határozatok végrehajtásáról.
2. A mezőgazdasági érdekképviselő mikénti szervezésének megvitatása, egyszersmind a gazdasági egyesületek működésének az érdekképviselővel összhangzatba hozása.
3. A vidéki kiállítások számának korlátozása iránt teendő intézkedések.
4. Jelentés a „Magyar Mezőgazdák Szövetkezete” megalakulásáról.

Gr. Dessesffy Aurél,
a végrehajtó-bizottság elnöke.

Meghívó.

Az országos magyar gazdasági egyesület **igazgató választmányának** 1891. évi október 19-én d. u. 4 órakor a Köztelek **tartandó ülésére.**

Az ülés tárgysorozata:

1. Mult ülés jegyzőkönyvének bemutatása.
2. Jegyzőkönyv hitelesítésére két tag kiküldése.
3. Jelentés a nyári szünet alatt az egyesület működéséről.
4. Új tagok bejelentése. Meghalt és kilépett tagokról jelentés.
5. Jelentés az istvántelki zárvizgáról.
6. Jelentés az Istvántelken egyesületünknek ajándékozott 30 hold föld megszemléléséről.
7. Istvántelki ösztöndíjak ügyében igazgatói javaslat.
8. Istvántelki átadása és a tanulók mikénti elhelyezéséről igazgatói jelentés.
9. Szontágh Albert ajánlata a földbirtokosok névsorának összeállítására ügyben.
10. A «Köztelek» jogi rovatvezetőjének javaslata az elvi jelentőségű miniszteri határozatok közlése tárgyában.
11. Szövetségbe lépett gazd. egyesületek nagy gyűlésére 12 egyesületi tag kiküldése.
12. Igazgatói javaslat az egyesületi emlékkönyv tárgyának az évkönyvbe felvétele iránt.
13. Igazgatói jelentés a gróf Károlyi Alajos alapítványi ügy állásáról.
14. Dumtsa ur kérelme egy előadás tarthatása iránt a városi hulladékok értékesítéséről.
15. Igazgatói jelentés az egyesület ingatlanán levő égi bekebelezett adósságok törlése iránt.
16. Zempléni megyei gazd. egyesület átirata műtrágya árkedvezmény tárgyában.

Szakosztályi tárgyak.**Irodalmi szakosztály:**

17. a) Írói és bírálói díjazás megállapítása.
18. b) Könyvkiadóvállalat továbbfolytatásáról.
19. c) Az egyesületi könyvtár rendezése iránti javaslat.

Kertészeti szakosztály:

20. a) Jelenti, hogy megszűnik bővített hatáskörű szakosztály lenni.
21. b) A «Gyümölcsészeti Füzetek» lapját 1892. évtől beszünteti és a «Köztelek» mellett havonként egy rovatot s a rovatvezető részére 300 forintot a jövő évi költségvetésbe felvéteni kéri.
22. c) Állandó gyümölcskiállításra helyiséget s költséget kéri.

Az irodalmi szakosztály f. hó 13-án tartott ülésén jelen voltak: Elnök *Maday Lázár*, a szakosztály tagjai közül *Lázár L. Pál* és *Bosányi Endre*, az egyesület tisztviselői részéről: *Forster Géza* igazgató, *Baranyay István*, *Baross Károly*, és *Paikert Alajos* titkárok.

1. Elnök megnyitván a gyűlést, *Forster Géza* igazgató előterjeszti a könyvtár rendezésére nézve tett intézkedéseit, melyek szerint *Kudora Károly* a tudom. egyetem könyvtárnokát sikerült e fáradságos munka elvállalására megnyernie. A könyvtár kettős katalógus szerint lesz beosztva és pedig cédula és szakkatalógus szerint. A rendezés összege 900—1000 forintot tesz ki. A szakosztály a midőn köszönetét fejezi ki *Forster Géza* igazgatónak, a jelen tervezetet pártolól fogja a választmányi ülés elé terjeszteni.

2. A **könyvtári pályamunka** kiírására négy pályamű érkezett be a következő jelleggel: 1. «Számok bizonyítanak, ha igazak» 2. «A számvitel nem cél, hanem nélkülözhetetlen eszköze az okszerű gazdálkodásnak.» 3. «Ki mint vet, úgy arat.» 4. Ha a föld Isten kalapja, úgy hazánk a bokréta rajta», melyeket a szakosztály *Suska Richárd* m.-óv. akad. intéző, *Lakner László*, a lévai uradal. könyvivőjének és *Kolba Lajos* a sertészvizsgáló részv. társ. könyvvezetőjének bírálat végett kiadásra ajánl.

3. A **becsléstani pályázat**ra csak egy munka érkezett be «Ki mint vet, úgy arat» jellegével. A munka elbírálására *Vörös Sándor* kolozsmonostori igazgató, *Renner Gusztáv* és *Kodolányi Antal* urak kérték fel.

4. *Forster Géza* igazgató felolvassa a **könyvkiadó vállalat** értesítését, mely szerint az visszadja az egyesületnek a vállalatot, de kéri a korszoruzandó könyvveteli pályamunka még az ideai cyclusba való felvételét.

A bírálat addig el nem készülhetvén, a szakosztály nem tehet eleget e vállalatnak.

5. A szakosztály melegen ajánlja a választmányának a 3. **cyclus** megindítását és e célra

kéri a gróf *Károlyi Alajos*-féle alapítvány kamatainak felét felhasználni. A szakosztály egyúttal felkéri *Lázár L. Pál* és *Bosányi Endre* urakat, egy a könyvkiadó vállalat jövő berendezését felőlelő program elkészítésére.

Bemutattatott *Braun Ignác* sz.-fehérvári lakos és földbirtokos «Korunk közgazdasági tévedései» nemzetgazdasági műve, melyet a szakosztály *Bernáth István* urnak ad ki véleményezés végett. Elnök bezárván az ülést, kimondja, hogy az ülés minden hó utolsó kedden fog megtartatni.

A drótféreg és a buzahernyó.

(Agriotes segetis és Agrotis segetum.)

A mezei gazdát sújtó csapások közt majdnem első helyen állanak a drótféreg kártételei. Ha a hosszas szárazsággal beköszöntő őszi időben a legszebben kelt vetésünk veszni indul és naponta ritkább, naponta halványabb lesz, holott az altalaj még elég nedvességgel bír, akkor biztosra vehetjük, hogy vetésünket a drótféreg pusztítja.

A könnyű talajon leginkább a kék pajor (Agrotis segetum), míg a nehéz, kötött talajon főleg a drótpajor (Agriotes segetis) pusztít, az utóbbi azonban gyakorta sok kárt tesz a félig kötött fekete, vagy barna homokon is. A megfigyelő gazda tapasztalhatta, hogy a kék pajor rendszeren azon tábláit lepte meg, hol a talaj az ugáris után későn lett megkeverve és erős vadmuhar borította.

A gazda pedig talán kényszerűségből, vagy meggondolatlanságból megengedi a szántásigyepepedését és feleli, hogy a porhanyó talajon meg hagyott kövér mező, milliárd fereg kifejlődését, tenyésztését mozdítja elő. Ugyanezen sorban részese, bár csekélyebb mértékben a kötött, nehéz talaj is. De itt főleg a drótféreg fejlődik csapással s ez annyival inkább veszélyes, mert igen szívós, erős és hosszú életű, mert míg a kék buzahernyó a hideg őszi esőtől elpusztul, állítólag megpukkad, addig a drótféreg lezuhodva a gyökerekhez, könnyen kitelel és tavasszal újra kezdi pusztító, romboló munkáját. Azért kell, hogy az okszerű gazda felismerje a veszélyt és lehetőleg mindent kövessen el ezen férgek elszaporodásának meg gátolására.

Első sorban szántson idejében, gyakran és mindig tökéletes, jó fordító ekevel; dobja a lomtárba a fordító ekék áldott munkájának pótlásául feltalált kapás magtakaró stb. földfésűket; szántson mindannyiszor, ha a szántás kizöldül, gondoskodjék igazi gyep, vagy vetett legelőről s így a tiszta talajban, ha mindjárt kikelne is a drótféreg, el fog pusztulni az élelem hiányában.

Csak hogy ezzel még nincsen minden megteve. A modern gazdaszat rendszeres táblákra osztotta földjeinket és többnyire erre való tekintetből be is fásítottuk a táblák széleit. Ezen ültetvény mentében aztán erősebb, vagy gyengébb meszgyék képződnek és ott maradnak a táblák elválasztó vonalul évekig miveletlenül, de nem taposva.

Vakond, ürge, egér, tücsök és egyéb rendszerinti lakók által felporhanyitva, ezen meszgyék lesznek egyszersmind a drótféreg evelő tanyái is. Nem egyszer figyeltem meg szeptember havában, néha később is, midőn az ily meszgyéből egész tábla hosszában indult ki a drótféreg a szomszédos zöld vetés felé s megis rontotta az egész tábla vetésemet, mely aratás idejére oly ritka lett mint a vadbuza. Azért is szerintem a tábla közti meszgyéket lehetőleg el kell tüntetni vagy némi hasznót hajtó művelés alá venni; ilyen lenne pl. a csicsóka ültetése, mely bizonynyal kifizetné a kapálás költségét és a fereg meg lenne fosztva ezen végső, de biztos és nyugodt asilumától is. Erdő-Telek, 1891. október 9.

Fáy László.

Kérdések a gyakorlat köréből.

12. k. Vajjon helyesen és törvény szerint járt-e el a csendőrség, midőn pataki malmon vasárnapi munkáját beszüntette? V. S.

13. k. Ha a haszonbéri szerződésben csak egyszerűen **ugarolási** kötelezettséget kötnek ki, milyen ugart kell az alatt érteni? W. F.

14. k. A teli takarmányozás küszöbén nem csekély gondot okoz a takarmánykészletek pontos felmérése és számbavétele. Kérem tehát t. olvasó társaimat mely módon számíthatom ki legpontosabban a a) kazal, b) boglya, c) verem és d) kupacz köbtartalmát?

Végül:

15. k. Miként állítsunk össze a teli takarmányvetési előirányzatot? E. E.

16. k. Hogy határozzuk meg a répa cukortartalmát gyakorlati módon? R. F.

17. k. Besavanyított répaleveleket etethet-e fejős tehennel? P. K.

12. f. **Vasárnapi munkaszünet.** Az 1891. évi XIII. t.-cz. mely alig harmadfél hónapi érvénye alatt máris a magyarzatok özönét vetette felszínre s a napilapok hasábjain terjedelmes casuisticus fejtegetésekre szolgáltatott kizárja ugyan intézkedése köréből, mindazáltal nem egy fontos kérdésben érinti a gazdaközönség érdekeit. Már is intéztek hozzánk kérdést a vidékről az iránt, vajjon helyesen s törvény szerint járt-e el a csendőrség, midőn egy pataki malom vasárnapi munkáját beszüntette?

Az idézett t.-cz. 3. §-a értelmében kibocsátott 37.892/91. sz. kereskedelemügyi min. rend. I. 10. pontja a „*malmoknál az őrlési műveletet*“ határozottan azon ipari munkák közé sorolvan, melyek vasárnapokon és Szt. István király ünnepén is végezhetők, feleletünk a kérdésre csak az lehet, hogy a mennyiben a csendőrség tényleg az őrlési művelet folytatását akadályozta meg: tul-lótt a czelon s a mennyiben orvoslás szüksége forog fenn, eziránt a járási főszolgabíróhoz kell fordulni. Megjegyezzük azonban, hogy szoros különbséget kell tenni az «*őrlési művelet*» és a malmi iparral kapcsolatos egyéb munkák között pl. raktározás, gabnabehordás, lisztkiállítás, rostálás stb., mely utóbbiak a min. rendelet szerint kivételt nem képezvén, a szüneti nap reggeli 6 órájától másnap reggeli 6 óráig tilosak. Dr. Sz.

13. f. **Ugarolás a haszonbérletnél.** A m.-óv.ári gazd. akademiához s egyes mezőgazdasági kapacitásokhoz nem egyszer intézettek már kérdés az iránt, vajjon ha a haszonbéri szerződés egyszerűen ugarolási kötelezettséget állapít meg a haszonbérletre nézve, milyen ugart kell az alatt érteni. A felmerült esetekben értesülésünk szerint mindig olyképp dől el a kérdés, hogy közelebbi meghatározás hiánya esetén a *zöld ugar elégnek tekintendő*, a mi egyéb iránt a jogász felfogásnak is teljesen megfelel, mert ha a két fogalom épen a talajkimelés szempontjából nem is vehető teljesen egyértelműnek, — az, hogy az ugar neme szorosan megjelölve nincs, a választás jogát a bérletnek engedi. Dr. Sz.

A tej útján történhető fertőzés. Würzburg e tárgyról tartott előadásában részletesen kifejtette, hogy milyen betegségeket okozhat a tej. A tej fertőzve lehet az állattól, a melytől származik; tudjuk, hogy a gyöngykóros tehnek teje gümőkört s különösen, hogy a csecsemők és kisebb gyermekek tuberkulotikus bélglyuladása elég gyakran gyöngykóros tehnek tejére vezethető vissza. *Egészséges tehéntől* való tejet megfertőztetnek oly módon, hogy olyan vízzel keverik, vagy a tejeseledényt öblögetik, a mely már magában hordja a fertőző csírákat. Így kimutatja, hogy számos család úgy betegedett meg tifuszban, hogy a tejes emberök olyan patakából merített vízzel öblögette edényeit, a melybe tifuszbetegék ürüleke került. De fertőztethet a ház, a lakás is, a honnan a tejet kapja az ember; így felhoz eseteket, a hol a majoros gyermekei közt, lakásában, tifusz és scharlach uralkodott s áthurezolták azon családokba, hova tejet szállították. Dr. R. L.

GAZDASÁGI SZAKOKTATÁS ÉS KISÉRLETEZÉS.

Rovatvezető: CSERHÁTI SÁNDOR.

Megnagyobbodtak az igények, lejobbszállt a termények ára, megnövekedtek a közterhek, a talaj pedig se nagyobb, se gazdagabb nem lett magától és mégis többet kell teremnie, nagyobb jövedelmet szolgáltatnia, mint eddig, különben adósság lesz a következménye és «végzett gazdaság» a befejezése.

A gazda létérdeke kívánja tehát, hogy a tisztességes megélhetéshez okvetlenül megkívántatott többletet előteremtse, vagyis hogy földje után nagyobb és pedig állandóan nagyobb jövedelmet tudjon produkálni.

Három kellék okvetlenül szükséges ahhoz, hogy a gazda ezen szükséges többletet előállítsa: szorgalom, gyakorlati jártasság és szakértelem.

Akárhányan azt vélik, hogy ebből kettő is elég, hogy a szakértelem nem okvetlenül szükséges. Betűvel, szóval az ily nezeteket vallókat meggyőzni nem lehet, azoknak csak egyet lehet ajánlani: utazzák be az országot, nézzék meg, hol, hogyan gazdálkodnak és akkor okvetlenül meg fognak arról győződni, hogy azok a gazdák tudnak legnagyobb állandó tiszta jövedelmet produkálni, a kiknek e három kellékből egyik se hiányzik.

Szorgalomhoz a jó nevelés juttat, a gyakorlati jártasságot meghozza az idő, a szakismeretre pedig tanulmányozás útján tehetünk szert. Szakismereteink bővítésére, gyarapítására szolgálhatnak a szaklapok és a szakmunkák, melyek ma már elég szép számmal állanak a magyar gazda rendelkezésére.

De úgy a szaklapokat, mint a szakkönyveket csak az tanulmányozhatja kellő sikerrel, a ki elméleti ismeretekkel bír. Ha van egy megfélelő alap, akkor annak kiegészése, kibővítése nem nehéz, ennek hiányában azonban sokszor a legjobb könyv tanulmányozása se jár haszonnal.

Azt az alapot, a mely megkívántatik arra, hogy a gyakorlatban a szükséges szakismerettel mindenha bírjon a gazda, a gazdasági szakoktatás hivatott megadni.

A mezőgazdasági szakoktatás ez okból, a mezőgazdasági állapotok javulására, a hazai mezőgazdaság felvirágztatására igen fontos tényező, melyet azonban a magyar gazdák zöme nem méltányol eléggé, a mi nemcsak abban nyilvánul, hogy fiaikat meg mindig inkább küldik a jogi fakultásra, semmint a gazdasági intézetekbe, hanem abban is, hogy nem nagy érdeklődést tanúsítanak a szakoktatás ügye iránt. Szinte bámulatos, hogy mily ferde fogalmak tapasztalhatók a gazdák körében a szakoktatás felől, mily nagy a tájékozatlanságuk az intézetek szervezéséről.

Szaklapjaink is csak elvétve foglalkoznak a szakoktatás ügyével és ez esetben is legtöbbször inkább csak személyek ellen induló támadás vagy általános vádak hangoztatása kezezi a cikkek tárgyát, a mi éppen nem szolgál az ügy javára.

A «Köztelek» ez okból régen érzett szükségén segít, midőn a szakoktatás számára külön rovatot nyit.

E rovatnak feladata leendő a magyar gazdaközönséget szakoktatásunk állapotáról tájékoztatni, a szakoktatás fejlesztésére kívánatos módokat megbeszélni, a mutatkozó hiányokra reámutatni és azok orvoslásának módját megjelölni, mindezt teljes higgadsággal és objektivitással csak az ügy javára és annak érdekében.

E rovatnak célja továbbá a mezőgazdasági kísérletezésnél követett eljárásokat, az azokkal elért eredményeket az előforduló újításokat megismertetni, a mennyiben ezekről a korral haladni akaró gazdának szintén tudomással kell bírnia.

Legyen szabad reménylenünk, hogy e rovatval sikerülni fog a gazdaközönség érdeklődését a gazdasági tanügy iránt felkelteni, illetve fentartani és így az ügynek magának is hasznos szolgáltatást tenni.

Cserháti Sándor.

Gazdasági főiskola, akadémia vagy egyetemi fakultás?

A felsőfokú mezőgazdasági szakképzés nélkül az az egyöntetűséget, a melyet más szakmáknál tapasztalhatunk. A ki ügyvéd, orvos, gépész, mérnök stb. akar lenni, az tisztában van azzal, hogy az érettségi vizsga után az egyetemen vagy a műegyetemen kell tanulmányait folytatnia és bármely egyetemre vagy műegyetemre megy is, ugyanazt a rendszert fogja találni, a különbség az egyes intézetek között csak a felszerelésben és a tanerők kitünőbb vagy gyengébb voltában nyilvánul. Nem így a mezőgazdasági felsőfokú intézeteknél. Az igaz, hogy hazánkban csakis egy helyen az óvári akadémián szerezheti meg a leendő gazda a felsőintézeti szakképzést, de az is igaz, hogy sokan vannak, a kik az akadémiai rendszert erre a célra alkalmasnak nem tartják, másrészt meg, ha valaki Németországban óhajta tanulmányait végezni, ott háromféle gazdasági főintézetek között válogathat, a melyek nemcsak a tanerők minőségében, a felszerelés dolgában, hanem alapjukban egymástól lényegesen eltérők. Van ott gazdasági akadémia, egyetemen összekapcsolt gazdasági tanintézet és mezőgazdasági főiskola, melyek mindegyikében más és más a tanítási irány. Hogy már most a 3 közül melyik jobb, a fölött vitatkozhatni sokat és e vita nemcsak elvont érdekű, hanem nagy gyakorlati fontosságú is. Nem mondhatjuk azt, ne fájjon nekünk a németek feje, mert nálunk is vannak elegendő, a kik egy kis városban elhelyezett akadémiát nem tartanak alkalmasnak arra, hogy a leendő gazdáknak a legmagasabb fokú szakképzést nyújtsa és e helyett hol a főiskola felállítását, hol meg a mezőgazdaságnak az egyetemen, vagy műegyetemen való egybekapcsolását kívánják. Tehát e kérdés reánk is nagyfontosságú, mert az utóbbi időben egyre sürűbben hangoztatják mezőgazdasági szakoktatásunk reformjának szükségességét. Már pedig ha reformálni akarunk — a mi bizony nagyon kívánatos — akkor mindenképp azzal kell tisztában lennünk, hogy mely irányban történjen a reform.

E háromféle felsőfokú gazdasági tanintézetek között legrégebb az akadémia, legújabb a főiskolai rendszer.

Liebig 1861-ben tartott híres beszédében támadta meg az akkori gazdasági akadémiákat, azt állítván, hogy ezek képtelenek a gazdának a felsőbbfokú szakképzést megadni. Liebig főleg két irányban emelt kifogást az akadémiai ellen: azért, mert nem fektetnek kellő súlyt a természettudományra, hanem e helyett inkább az u. n. recepttanítást gyakorolják, a másik kifogása az intézetekkel összekötött gazdaságok ellen irányult, melyet a tudományos irány kifejlődésének főakadályai tekintett. Tagadva az izolált akadémiai létjogosultságát, kimondotta, hogy a gazdasági szakképzést át kell viinni az egyetemre, a mi Németországban meg is történt, úgy, hogy a nagy számban levő akadémiai egymásután lettek beszüntetve. Ma csak kettő a hohenneimi és a poppelsdorfi létezik, helyettük pedig az egyetemekkel egybekapcsolt gazdasági tanintézetek létesültek, úgy, hogy ma már Németország legtöbb egyetemének van gazdasági tanintézete.

Nálunk ez az átalakulás elmaradt, az óvári felsőbb gazdasági tanintézet akadémiai rangra emelve fentartott mai napig és bizony cseppet se lehet sajnálnunk, hogy nem utánoztuk a németeket, mert másnap egyre általánosabbá lesz Németországban is az a nézet, hogy az egyetemen egybekötött gazdasági tanintézetek nem felelnek meg a célnak, a gyakorlati gazda szakképzésére nem alkalmasak. A ki ezt nekem nem hiszi el, annak ajánlom Müller: «Die Bildung des Landwirths» című irodalmi, rovatunkban ismertetett művének az előadását, ott jelen meggyőzően van elmondva ezen intézetek célszerűtlensége. Különösen ajánlom e művet az erdélyi gazdasági egyesület becses

figyelmebe, mely az idén fejezte ki abbéli óháját, hogy a kolozsvári egyetemen gazdasági fakultás állíttassék fel. Bizony kár volna ezt tenni. Ha nem tettük akkor, midőn a tanítás e módját tartották az egyedül sikerre vezetőnek, ne tegyük azt most, midőn egyre általánosabbá lesz az a nézet, hogy az egyetemen egybekapcsolt tanintézetek nem felelnek meg a célnak. Ez különben könnyen megérthető.

Liebig azt kívánta, hogy a gazdasági tanintézetben az alaptudományok, vagyis a természettudományok és a nemzetgazdaságtan a maguk teljességében taníttassanak, tekintet nélkül a gazdák szükségletére és mert ez csak az egyetemen lehetséges, követelte, hogy a gazdasági tanintézetek az egyetemekkel kapcsoltsanak össze.

Midőn Liebig ezen követelményét formulázta, a természettudományok, különösen pedig a gazdát leginkább érdeklő részletei, meglehetősen fejletlenek voltak és ezeket is nagyon megnyirbálva tanították a gazdasági akadémiaikon. Liebig követelése tehát nagyon érthető volt és akkoriban sokkal könnyebben lehetett is annak eleget tenni, mint mai napság, mert 1861 óta a természettudományok óriási haladtak, ennek megfelelőleg az egyetemeken is bővebben tárgyalatnak azok. Ha ma a tanuló gazda az alaptantárgyakat oly kiterjedésben akarná tanulni, a mint az az egyetemeken előadatik legalább 3—4 szemesztert kellene erre fordítani, elméleti tanulmányaira tehát legalább 7—8 szemesztert szánnia, a mi talán mégis több a kívánatosnál. De meg ha ezt megtenné is, az alaptudományokból lenne ugyan általános ismerete, tudna sokat, a mire a gazdának szüksége nincs s azt pedig, a mi neki kell, még se tudná oly mértékben, mint az kívánatos.

Az egyetemen az egyes természettudományokat a maguk teljességében tanítják, azon terjedelemben, mint azt a heti óraszám megengedi, vagy a tanár jönnek látja. A gazdára pedig a természettudományok egyes fejezetei kiváló fontosságúak, mások pedig nem, ezért kívánatos, hogy azok lehetőleg bőven, az utóbbiak pedig csak azon mértékben taníttassanak, mint azt a tárgy természete megkívánja. Az egyetemen például a kémiai előadásokon a nitrogén, foszfor, kálium, stb. vegyületei nem részesülhetnek nagyobb méltatásban, mint az arany, antimon, higany stb. vegyületei; a gazdára pedig ezek semmi, az előbbieket pedig igen nagy fontossággal bírnak, azokat tehát bőven, ezeket éppen nem, vagy csak csekély terjedelemben kell tárgyalni. Így van ez más tárgyaknál is. Az ásványtanból hall a gazda hétszázal több ásványról és arról a 30—35-ről, a melyet ismernie kell, nem hall annyit, mint a mennyire szüksége van. A zoológiában nyér áttekintést az egész állatorozságról, de a gazdaságra káros állatokról vajmi kevés ismereteket szerez. Így van ez a többi tantárgyaknál is.

A természettudományok mai terjedelme mellett, lehetetlen, hogy a gazda azokat a maguk teljességében tanulja. A természettudományi előadásokban alkalmazkodni kell a gazda szükségletéhez. A mire a gazdának szüksége van azt tanulja meg alaposan, az taníttassék bőven, a többi pedig hagyassék el és mert erre az egyetem nem vállalkozhatik, nem helyes eljárás a gazdasági tanintézeteket az egyetemekkel vagy műegyetemekkel hozni kapcsolatba. Ezen állítomást éppen nem dönti meg azon körülmény, hogy a hallei gazdasági intézet egyike a leglátogatottabbaknak. Oda a fiatal gazdák főleg csak azért mennek, hogy Kühnt hallgassák. Kémia, botanika alig hallgat 25—30, mineralógiát, zoológiát alig 3—4 gazda. Hogy az ily tanuláshoz nincs nagy eredménye, azt ma már a németek is belátják. Németországban 100 gazdasági tanintézeti hallgató közül alig tesz 2—3 vizsgát és ezért nincs meg a kenyszer az említett tárgyak hallgatására, a minek következménye, hogy nem hallgatják azokat, a végeredménye pedig, hogy a szaktan-

tárgyakat is csak felibe, harmadába értik meg. Nálunk ugyan reá lehetne kényszeríteni a hallgatóságot nagy részét, mert a ki gazdatiszt lesz, annak bizonyítványra van szüksége, tehát vizsgát kell tennie, csak hogy ennek a kényszernek a fent elmondott okokból nem lenne meg a haszna. Ha tehát arról van a szó, hogy hol adjuk meg a fiatal gazdának a felsőbb fokú szakképzést, csakis az lehet a kérdés tárgya, vajjon az akadémia vagy a főiskola alkalmasabb-e erre, mert szerintem az egyetemmel vagy a műegyetemmel való egybekapcsolása a felsőbbfokú gazdasági kiképezésnek határozottan céltévesztett eljárás volna.

Nálunk sokan vannak, — magam is azok közé tartozom — a kik legczelszerűbbnek tartanak, ha Budapesten egy mezőgazdasági főiskola állítatnék fel, mert elvitathatatlan tény, hogy egykellékeppen felszerelt főiskola sokkal eredményesebb működést fejtethet ki, mint egy izolált akadémia. Különösen hangsúlyozom azonban, hogy kellőképpen felszerelt legyen a főiskola, mert az olyan felibe, harmadában megcsinált, kölcsönvett tanárokkal, kísérleti tér és gazdaság nélkül felállított főiskolától mentse meg minket az isten. Az ilyennél jobb, célravezetőbb az óvári akadémia még a jelenlegi állapotában is.

A főiskolát az akadémianál azért tartom jobbnak, mert Budapesten mindarra megtanítható, mindabba begyakorolható a fiatalság, a mire egy kis városban elhelyezett akadémiaiban, de nem megfordítva.

A főiskolai rendszert azonban csakis az esetben tartom megfelelőnek, ha minden egyes szakma külön szakemberre bízatik, kellő számú asszisztensekben nem szenved hiányt, jól berendezett laboratóriumokkal, kísérleti állatokkal, kísérleti térével és kísérleti gazdasággal ellátatik.

Nagy hiba volna a főiskolában előadásra kerülő tárgyak egy részét az egyetemi vagy műegyetemi tanároknak bízni, mert az illetők kitünőségek lehetnek a szakmájukban, de nem kötelesek tudni, hogy tárgyak mely része kíván legbővebb méltatást mezőgazdasági szempontból. A főiskolai tanároknak különben nemcsak az a feladatuk, hogy tanítsanak, hanem, hogy szakmájukat továbbfejlesztsek, egy mezőgazdasági főiskola tanárainak nagyon természetesen ezt oly irányban kell tenniük, hogy ebből a mezőgazdaságnak legyen haszna. Az egyetemi tanár nem kötelezhető arra, hogy szakmájának a mezőgazdaságot érdeklő részében buvárkodjék, már pedig, mint az a berlini főiskola létesítésénél az intézet szükségességének egyik főindokál felhozott, «semmi sem hátráltatta a mezőgazdasági tudományok és ezzel együtt a mezőgazdaság technikájának fejlődését annyira, mint az, hogy a mezőgazdasággal vonatkozásban levő tudományok kitünőbb képviselői közül csak igen kevesen tüntek célul az általuk kultivált tudományoknak éppen azt a részét fejleszteni, a mely a mezőgazdasággal összefüggésben van.» Ez okból okvetlenül szükséges, hogy még azon tárgyak is a melyek az egyetemen vagy a műegyetemen előadhatók, mint teszem chemia, botanika, fizika, nemzetgazdaságtan stb. a mezőgazdasági főiskolán külön erre a célra kinevezett szakértők által adassanak elő. Csakis az állat-, boncz- és élettan s vele rokon tárgyak előadása bízható az állatorvosi akadémia illető tanáira, mert azok ugyanazon irányban működnek, mint a mezőgazdasági főiskola tanárainak működniök kell.

A kellő számú tanárokon kívül szükséges, hogy a főiskola elegendő tanárséggel rendelkezék, mert csakis ez esetben lehetséges elegendő számú gyakorlatot tartani, már pedig a gyakorlatok éppen oly fontosak, mint az előadások. Jól felszerelt elegendő számú laboratóriumok nemcsak a tanár buvárlataihoz, hanem a hallgatóság kiképzéséhez elmaradhatatlan kellék. Kísérleti állatok, kísérleti tér és gazdaság nélkül a főiskola olyan lenne, mint az orvosi fakultás klinika nélkül.

Nem érv ezen állításom ellen, hogy a berlini főiskola egyáltalában, a bécsi pedig csak egy év óta rendelkezik ezen, szerintem okvetlenül szükséges, kellekkel. A bécsiek már belátták, a berli-

niek meg rövid idő múlva be fogják látni, — erre lehet következtetni abból, hogy egy kísérleti teret akarnak szerezni, — hogy ezen kellek nélkül a mezőgazdasági főiskola céljának nem képes megfelelni.

A kérdés tehát az, remélhető-e, hogy egy oly módon felszerelt főiskolának, mint fent elmondott, a felállításához és fentartásához szükséges költségek megadhatók-e? Ha igen, akkor igenis állítassék fel a főiskola, ha nem, akkor maradjunk meg az akadémiai rendszerrel, mert inkább mozogjunk kisebb keretben, tanítsunk kevesebbet, de azt jól és alaposan, semmint, hogy felállítsunk egy főiskolának mondott és kellő eszközökkel nem rendelkező intézetet, a miből a mezőgazdaságnak semmi haszna, hanem igen nagy kára volna, mert belőle kevés készülségű és sokat tudni vélő fiatal gazdák kerülnek ki, ilyenekre pedig a magyar mezőgazdaságnak éppen nincs szüksége.

Az esetre tehát, ha kellőleg felszerelt főiskolára nem volna pénz, maradjunk meg az akadémiai szűkebb keretben mozgó rendszer mellett. Ismerem a berlini főiskolának és a hohenheimi akadémianak a berendezését, s ha a kettő közül választanom kellene, a hohenheimi akadémianak adnám az elsőséget, nem mintha az akadémiai rendszert tartanám jobbnak, hanem mert a hohenheimi akadémia inkább felel meg céljának, mint a praxissal semmi összefüggésben nem levő berlini főiskola.

De ha a viszonyok azt parancsolják, hogy az akadémiai rendszer mellett kell megmaradnunk, akkor szereljük fel az óvári akadémiát, jól lássuk el mindazon kellekkel, a melyre egy felsőbb intézetnek szüksége van, és alakítsunk át egy-kettőt a gazdasági tanintézetek közül akadémivá, mert egy akadémia egy kis városban, az ország szélén, nem lehet elegendő az agrikulturn Magyarországnak mezőgazdasági kiképzésére.

Cserháti Sándor.

A m.-óvári gazd. akadémianak az idén 85 elsőéves hallgatója van, vagyis 38-al több, mint tavaly. Ezen nagymérvű emelkedése a hallgatók számának mindenestre nagyon örvendetes, mert arról tesz tanuságot, hogy a gazdaközönség mindinkább kezdi belátni, hogy a gazdasági szakismertek elsajátítására szüksége van a gazdának. A nagyszámú hallgatóság azonban azt is bizonyítja, hogy a m.-óvári akadémia egymagában nem elegendő. Igaz ugyan, hogy előadni 100 embernek éppen úgy lehet, mint 10-nek, a gyakorlatok azonban, melyek pedig csak oly fontosak, mint az előadások, nem tarthatók oly nagy számban és olyan módon, tekintve a fentfoglalt helyi viszonyokat, mintha a hallgatóság száma kevesebb.

Rövid gazdasági tanfolyamok gyakorló mezőgazdák számára. Németországban egy idő óta a gazdasági tanintézetek tanárai, rövid, 7—8 napra terjedő, tanfolyamot tartanak a praktikus gazdák számára, a melyeken az egyes tanárok szakmájuknak azon részéből, a melyben az utóbbi időben egy vagy más irányban valamely nevezetesebb változás, felfedezés vagy tapasztalat fordult elő, néhány órára terjedő előadásokat tartanak. Ezen előadásokat a praktikus gazdák nagy számban látogatják.

Nem szükséges, hogy mi mindenben ugyanazt tegyük, a mit a németek, de e tekintetben mégis jó volna utánozni őket. Igaz, hogy ez nálunk bajosabban megy, mint Halleban, Berlinben vagy Göttingában, mert Budapesten, a hol az ily tanfolyam legkönnyebben volna megtartható, nincsenek gazdasági tanárok. Az óvári akadémia pedig, a melynek tanárai első sorban lennének hivatva ily előadások megtartására, oly annyira az ország szélén fekszik, hogy sok gazda a nagy távolság miatt sem szánná rá magát a tanfolyam látogatására. De még ha ettől a mai zónás időben nem is riadnának vissza, Óvárott már a szűk lakásviszonyok miatt se lehetne ily rövid tanfolyamot tartani. Azt véljük azonban, hogy ha az illetékes körök akarnák, okkal-móddal nálunk is lehetne ily előadásokat létesíteni. Hallgatóságban azt hisszük, nem lenne hiány.

Szeminárium mezőgazdasági tanítók kiképzésére. A sikeres tanításhoz nem elég, hogy a tanító szakmájában otthonos legyen, hanem szükséges, hogy megfelelő pedagógiai gyakorlottsága is legyen, mert lehet valakinek még oly sok tudománya, ha nem ismeri a módját a helyes tanításnak, a tanítványoknak nem sok hasznuk lesz tanítójuk tudományából. Minél csekélyebb előismeretük van a tanítványoknak, annál szükségesebb a tanító pedagógiai gyakorlottsága. Az elemi és a középtanodai tanítók és tanárok képzésénél éppen ezért már régebben rendszerezve vannak a szemináriumok, a hol tanpályára készülők a tanítás helyes módszerét sajátíthatják el. A porosz földművelési miniszterium azon neszéből kiindulva, hogy a gazdasági tanítás is megkívánja, hogy a tanárok a tanítás módszerében a kellő jártassággal bírjanak, egyelőre két szemináriumot létesített és pedig a weilburgi gazdasági tanintézetet s a hildesheimi földművelési iskolát. A tanfolyam két semestere terjed és egy-egy tanfolyamon legfeljebb hatan vehetnek részt. A tanfolyam hallgatói oktattva lesznek a pedagógiaiban, azonkívül az egyszerűbb taneszközök készítésében, gyakorolják magukat az előadásban és a második semesterhez úgy az elméleti mint a gyakorlati oktatásban. Kötelesek továbbá írásbeli dolgozatokat készíteni és a gazdasági egyesületek gyűlésein részt venni, ott előadásokat tartani. A jövőben Poroszországban a téli gazdasági tanfolyamok vezetésére földművelési és más alsóbbfokú gazdasági iskolák tanítóul csak oly egyéneket alkalmaznak, a kik az ily szemináriumot jó eredménnyel végezték.

A tanárképzés ügye nálunk is még mindig megoldatlan, és nagyon kívánatos volna, hogy az minél előbb tisztáztassék és meghatározassék, minő előtanulmányok után lehet valaki a különböző fokú gazdasági intézeteken tanítóva vagy tanárra.

Irodalom.

Die Bildung des Landwirths und der höhere landwirthschaftliche Unterricht in Preussen. Irta dr. Ernst Müller.

Nálunk szokássá vált gazdasági tanintézeteket a németországiakkal hasonlítani össze és a szerint mondani róluk véleményt, hogy mennyiben cselekesznek a németekhez hasonlóan vagy nem. Ez a szokás jónak éppen nem mondható, mert a mi intézeteinknek ugyanis egyik gyengejűk, hogy nagyon is német mintára készültek, már pedig a mi jó lehet a németeknek, az nem okvetlenül jó nekünk. De mert ez a szokás meg van, igen ajánlhatjuk az illetőknek a fentjelzett kis munkának az olvasását, abból megláthatják, hogy a szomszédban sem mind arany, a mi fénylik, meggyőződhetnek belőle, hogy ha bizonyos tekintetben a német intézetek messze túlhaladják a mieinket, másrészt meg mi vagyunk előnyben feleltük.

A német felsőbb gazdasági tanintézetek sokkal bőségesebben ellátva tanárokkal, a felszerelés messze túl haladja a mi intézeteinket, de másrészt ők kevesebb előképzettséget kívánnak a hallgatóktól, azok legritkább esetben tesznek vizsgát, ezért rendszeres tanulás vajmi ritka náluk, minek folytán az intézetekre fordított költség nem áll arányban az eredménnyel. Mindez igen meggyőzően van kimutatva Müller munkájában, melynek ha minden részével nem is értünk egyet, a fődologban, hogy a kellő előképzettség és egy meghatározott rendszer a tanításban a sikeres tanuláshoz okvetlenül szükséges, igazat kell neki adnunk. Müller könyvéből azt a meggyőződést meríthetjük, hogy ha mi tanintézeteinket kellőképpen felszereljük, a szükséges tanárokkal ellátjuk, sikeresebb működést fejtethetünk ki a mezőgazdasági szakoktatás terén, mint a németek. Különösen meggyőzően tárgyalja Müller az egyetemmel egybekötött gazdasági tanintézetek működésének csekély eredményét. Ezt a részt különösen azoknak ajánljuk a figyelmükbe, a kik nálunk is az egyetemmel óhajtanák egybekötött a mezőgazdasági felsőbb szakoktatást.

Az a tőzsdebiróság.

Régi panasza már a gazdáknak, hogy az üzleteik lebonyolításánál rendelkezésükre álló bíróságok között az egyetlen, mely gyors ítélete, a formalitásokat teljesen mellőző rövid eljárásával leginkább volna igényeiknek megfelelő, ha tisztán és kizárólag kereskedelmi elemekből áll.

E panasz igen sokak által drágán megfizetett tapasztalatokon, nem ritkán a jogi fogalmakat teljesen nélkülöző ítéleteken, s ama gyakori önkényes eljárásokon alapszik, melylyel a budapesti tőzsde bírósága ítéleteit meghozni szokta.

Többször kísérelték már meg reformot hozni e bíróság szervezetébe, diskussió tárgyává tették, szóval úgy mint tollal, de az elv mindig csak „keztyűs kézzel nyulni“ a dédelgetett tőzsde dolgaiba, nem engedte e törekvéseket sikert biztosító erővel nyilvánulni.

Tavaly ama hirhadt „lisztelkeresztelesek“ idejében ébredtek reményeink, de azóta újra elaludt a dolog.

A budapesti tőzsdebiróság f. évi okt. hó 14-én, egy, a mezőgazdákat felette fontosnak érintő határozatot hozott, elutasította keresetével az egyik nagykereskedőt, a ki árdifferenciáért pörölte be két fiatal mágnásunkat, mert 480 hold lábón eladott repczetermésüket, az Uristen és az időjárás nem engedte „usance-mässig“ kifejlődni.

Eddig a dolog rendjében volna, csak dicséretet érdemelne a tőzsdebiróság e már régen nélkülözött elvi határozataért, melyet teljében legközelebbi jogi rovatunkban fogunk érdemileg ismertetni. Régen meg kellett volna már hozni, és ezáltal nem egy, a gazdákra nézve sérelmes kényszer „egyezség“-nek lett volna utja vágva, a melyeknél a rövidebbet húzó egyezkedő fél mindig csak a gazda volt. És egy ilyen, a felekre reátukmált egyezségről, a melynél a tőzsdebiróság „mindkét fél“ erősen hangsúlyozott „érdekekben“ szabályellenesen járt el, képezi jelen felszólalásunk tárgyát. Hat nappal a fentjelzett elvi határozat meghozatala előtt történt a dolog, hogy a tőzsdebiróság mint hivatalos testület, nem tudni mi okból, kitért az ítélet elől és a saját kebeléből választott ad hoc bíróság által ítéltette el egyik előkelő mágnásunkat, teljesen analog esetben, mint a fenti, a melyben a felmentő elvi határozat hozatott, élénken demonstrálva azt az állandóságot és elvűséget, méltányosságot, a mely tőzsdebiróságunkat jellemzi.

Az eset részleteit maga az elmarasztalt, egyik kiváló előkelőségünk, *gr. Andrássy Aladár* nagybirtokos, v. b. b. t. személyesen, tehát feltétlen hitelt érdemlően szolgáltatva kezeink közé.

A budapesti áru- és értéktőzsde választott bírósága eljárási szabályainak 50. §-a így szól: „A tárgyalás és bizonyítási eljárás befejezése után a bíróság a peres felek közt az egyezséget megkísérli.“ Az 51. §. pedig így: „Ha az

egyezség létrejön, a bíróság azt, mint birói egyezséget nyomban kihirdeti.“

Nézzük, hogy a tőzsdebiróság a gyakorlatban miként alkalmazza eljárási szabályainak ezen rendelkezését.

Gróf Andrássy Aladár, Bischitz Salamon és fia budapesti czégnek még ez év márczius havában eladta az uradalmain ez évben termendő repczéjét oly határozott kikötéssel, hogy a mennyiségért szavatosságot nem vállal, szárazon, uradalmi szokásos módon rostálva, penészes, dohos kizárásával, 13 frt 50 krral métermázsánként.

Egyik uradalmában a repczetermés kicsépeeltetvén, felszólította eladó a vevő czéget az átvételre.

Ez utóbbi azonban az átvételt megtagadta azzal, hogy a repcze penészes, minek következtében a repczéből vett minták a tőzsdebiróságnak bemutatattván, az kimondotta, hogy a repcze nedves és penészes és hogy vevő ennek következtében nincs kötelezve azt átvenni.

Bischitz Salamon és fia czég erre beperelte gróf Andrássy Aladárt a tőzsdebiróság előtt métermázsánként körülbelül 2 frt árkülönbözetet követelvé és a tárgyalás ez ügyben f. é. október 7-én tartatott meg.

Alperes ügyvéde a kereset ellenében előadta, hogy eladó nem spekuláció-ügyletet kötött, hogy olyat kötni soha szándékában nem állott, sőt soha életében ilyet nem is kötött, hanem csupán saját termését kívánta eladni, hogy megkínáltván vevőt a termelt repczével, megtett *mindent*, a mit a szerződés reá rótt, hogy ő arról nem tehet, hogy jobb repczéje nem termett, hogy ezekhez képest ő nem egy genust, nem szokványrepczét, hanem egy speciést, t. i. az ő termendő repczéjét adta el és hogyha azt a tőzsdebiróság nem tartotta átteendőnek minőségi hiányai miatt, ez force majeure képez, melynek következményeit mindkét szerződő félnek tünie kell.

Felperes vevőnek tünie kell, hogy nem nyerészkedhetett a repczén, alperesnek pedig tünie kell, hogy 12 frt 50 krért, azaz 1 frttal olcsóbban kényszerült a repczét másnak eladni.

Előadta végül alperesi ügyvéd, hogy az eladás határozottan penészes, dohos kizárásával eszközöltetvén, a penészes repcze eladottnak nem is jelentkezik.

Ennek ellenében vevő felperes úgy érvelt, hogy alperes száraz repczét adott el, hogy tudatta véle, miszerint 1600 métermázsáza repcze átadásra készen áll, hogy tehát felperes jogosítva van követelni az 1600 métermázsáza szállítását, vagy az árkülönbözet megfizetését.

Erre alperesi ügyvéd azt jegyezte meg, hogy kész repcze bejelentése szerződészerű kötelessége volt alperesnek, hogy a repcze alperes hatalmán kívül álló okokból nem volt átteendő, hogy a száraz jelzés nem kötelezettséget jelenthet, mivel az Uristent senki sem kényszerítheti arra, hogy milyen repczét engedjen teremni, hanem hogy ez csak jelzése annak, hogy milyen

minőségű repczét kell vevőnek átvenni és végre felhozta, hogy a mennyiben a repcze ára esetleg pár forinttal csökkent volna és alperes repczetermése be nem válván, más repczét akart volna vevő czégnek szállítani bizonynyal és pedig joggal remonstrált volna ez ellen felperes azzal, hogy hisz alperes a saját termését adta el és hogy így nem kötelezhető vevő oly repczét átvenni, melyet nem az eladó termelt és ebből a contrario azt következtette, hogy eladó más repczét szállítani felperesnek az ő állítólag penészes repczéje helyett nem is lett volna jogosítva és hogy ugy azon species, melyet eladott, megsemmisülvén (nem teremvén száraz, hanem az eladásból egyenesen kizárt penészes repcze), megsemmisült a kötés és így differenzia nem fizetendő.

A tőzsdebiróság, befejeztetvén a perbeszédet, visszavonult és hosszas tanácskozás után kijelentette a felek képviselői előtt, hogy az ítélet készen van, hogy azonban felszólíttatnak a peres felek, kössenek egyezséget.

Alperes ügyvéde erre kijelentette, hogy egyezség kizártnak jelentkezik, miután elvi kérdés forog szóban, a tőzsdebiróság unszolására azonban kijelentette, hogy ügyfelének, ki akkor Homonnán időzött, fog sürgönyözni és ujabbán kikérendi az egyezségi javaslat felett utasításait. A tárgyalás erre másnapra október 8-ára azzal határozottat el, hogy a mennyiben déli 12 óráig a felek ki nem egyeztek, az ítélet ki fog hirdettetni. Eddig minden rendben folyt.

A mi azonban ezután történt, az a jogos kritikát annyira kihívja, hogy szükségesnek tartjuk szélesebb körök tudomására juttatni. Október 8-án déli 12 órakor alperesi ügyvéd gróf Andrássy Aladár nevében a következő kijelentést tette:

„Alperes elvi állásponton áll és semmi-féle egyezséget nem köt, mivel igazairól meggyőződve, tudja, hogy ő spekuláció-ügyletet kötni nem szándékozott és olyat nem is kötött.“

Ha pedig ezen erős meggyőződését a tőzsdebiróság helytelennek találná, akkor meg már azért sem egyezkedhetik, mert nem állhat szándékában Bischitz Salamon és fia czégnek csak egy krajezárral is kevesebbet fizetni, mint a mennyi annak ez esetben járna.“

Daczára annak, hogy ezen kijelentés a leghatározottabb alakban történt, daczára annak, hogy előző nap közöltetett a felekkel, miként az esetre, ha közöttük egyezség létre nem jönne, az ítélet másnap délben ki fog hirdettetni, a tőzsdebiróság az ítéletet még sem hirdette ki, hanem annak kijelentésével, hogy az egyezség *mindkét* fél érdekében áll, azon javaslatot tette, hogy miután felek maguk közt meg nem egyezhetek, bízzák annak létesítését a tőzsdebiróságnak a senatusban képviselt tagjaira oly módon, hogy nem mint tőzsdebirák, hanem mint a perlekedő felek bizalmi emberei fognának méltányos egyezséget proponálni az esetre, ha

mindkét fél előre elfogadja annak teljesítését, a mit ők ily módon határozni fognak.

Alperesi ügyvéd nyomban kijelentette, hogy ezen javaslatnak semmi értelme nincs, mivel hisz a jog és méltányosság követelményei nem változnak, ha a senatus akár mint tózsdebiróság, akár mint a felek bizalmának letéteményese hozza határozatát.

Csakis a tózsdebiróság azon újabb kijelentésére, hogy a mit ők javasolnak, mindkét fél kirívó érdekében áll és azon figyelmeztetés után, hogy ez mindenestre az ügy oly újabb stadiuma, mely tekintettel arra, hogy felperes a javaslatra reáállott, a távollevő alperessel mindenesetre közlendő, engedett alperesi ügyvéd ezen szokatlan és az eljárási szabályokban nemcsak nem gyökerező, hanem azok által egyenesen kizárt forcírozásnak s közölte alperessel a javaslatot.

Alperes, ki rendithetlen bizalommal viseltetett a tózsdebiróság iránt, mit legjobban tanúsít azon körülmény, hogy kötelességében ezen kivételes bíróság illetékességét kötötte ki, nem foghatta fel ezen szokatlan eljárást másképp, mint úgy, hogy a tózsdetanács tagjai maguk közt az ő általa vitatott elvi álláspontot elejtették a szerinte már kész ítéletben, mert csak így és ez alapon tartotta valóban a tózsdebiróság azon kijelentését, hogy az egyezség mindkét fél érdekében áll, mert hisz, ha elvi álláspontja el nem ejtetett, az egyezség csak is az egyik fél, t. i. felperesnek állandó érdekében, ki ez utóbbi esetben keresetével feltétlenül el lett volna utasítandó.

Ily viszonyok közt alperes, daczára annak, hogy ügyvédje folyton ragaszkodott az általa kifejtett elvi álláspont helyességéhez, nem tehetve mást fel, mint hogy az egyezségnek részéről történt határozott visszautasítása daczára most már másodszor oly nyomatékosan és szokatlan módon ajánlott egyezkedést a tózsdebiróság csakugyan azért forcírozza, mert méltányos kíván lenni mindkét fél ellen, következésként sürgönyözte tisztségének: „Tózsdebiróságot azért választottam, mert eljárásukban feltétlenül bízom, tegyenek tehát úgy, amint ők kívánják.“ Alperesi ügyvéd e sürgönyt a tózsdebirósággal közölvén, a tanács tagjai immár mint a felek bizalmának letéteményese, alperes grófot 1500 frt árkülbözet megfizetésére kötelezték.

Hasonló, de Bischitz Salamon és fia czégre nézve annyiban előnyösebb repcezkötés jött ezen czég és gróf Andrassy Tivadar és Gyula urak között létre, amennyiben ez utóbbi kötésben a tózsdeszokványok alkalmazása és szállításképes száraz minőség köttetett ki.

Ezen utóbbi eladók ez idén termelt repceje sem találatyán oly minőségűnek, hogy azt vevő átvenni köteleztethetett volna, vevő czég őket is be-

perelte tetemes árkülbözet iránt ugyancsak a tózsdebiróság előtt.

Folyó hó 14-én hozatott meg ez utóbbi perben az ítélet, melyben kimondatott, hogy azon termelő, ki saját termését adja el, ha a termés nem felel meg a szerződésben kikötött minőségnek, árkülbözet fizetésére azért nem kötelezhető, mert nem áll hatalmában befolyást gyakorolni arra, hogy minő repce teremjen, mert nem genus, hanem species képezte az eladás tárgyát stb., szóval az ítélet mindazokat az elveket szentesítette, a melyek mellett gróf Andrassy Aladár perében annak ügyvédje sikra kelt.

S ezen ítéletet ugyanazon tózsdebiróság mondotta ki, mely hat nappal előbb a legszokatlanabb módon a szó legteltesebb értelmében saját eljárási szabályai ellenére azon egyetlen indoklással fonsirozta az egyezséget, hogy annak létrejötte mindkét fél kirívó érdekében áll, holott ez ítélet arról tesz tanúságot, hogy biz az egyezség létrehozatala nemcsak, hogy mindkét fél érdekében nem állott, hanem kizárólag csak felperésében és hogy alperes érdeke kerekén 1511 frttal vagyis azon összeggel sértett, melynek megfizetésére köteleztetett.

Az esetet közzétenni szükségesnek tartottuk az okból, hogy az érdekelt körök tájékozást szerezzenek maguknak az iránt, hogy a tózsdebiróságnál miként fogják fel „mindkét fél érdekét“ és hogy mit értenek méltányosság alatt. Szolgáljon egyuttal ez eset intő figyelmeztetésül, kormányunknak is, mely a tózsdebiróság sokszor sürgetett szervezeti reformját még maig sem tudta keresztül vinni. —y.

Vegyések.

Mai számunk tartalma:

Szövetkezzünk! (—ss.) 1. l. — Földművelési tárca költségvetése 1892-re. 1. l. — Közlemények az orsz. magy. gazd. egyesület köréből. 3. l. — A drótféreg és a burahernyó. Fáy László. 4. l. — Vasúti munkaszünet. Dr. Sz. 4. l. — Ugarolás a haszonhértelenél. Dr. Sz. 4. l. — A tej útján történhető fertőzés. 4. l. — Gazdasági főiskola, akadémia vagy egyetemi fakultás? Cserháti Sándor. 5. l. — Magyar-óvári gazd. akadémiánk. 6. l. — Rövid gazdasági tanulmányok a gyakorlati gazdák részére. 6. l. — Szeminárium mezőgazdasági tanítók kiképzésére. 6. l. — Irodalom. 6. l. — Az a tózsdebiróság. (—ss.) 7. l. — Vegyes hírek. 8. l. — Tudósítások: Hajós, Rábaköz, Békés-Szent-András, Nagy-Szombat, Atkár, Ujszóny, Kanyaptavölgye. 10. l. — Irodalom: Állategészségügyi évkönyv. Die Schweine Ungarns. A gyümölcsfajtenyésztés kézikönyve. 11. l. — Franciaország ideai aratása. 11. l. — Kereskedelem és tózsde. 11. l.

Személyi hírek. *Chaplin*, angol földművelésügyi miniszter, mint azt előre jeleztük, konstantinápolyi útjából visszatérve, f. hó 11-én Keszthelyre érkezett. *Pesztérics Tasziló* gróf látogatására. Ezen alkalommal 12-én a háziur fenéki gazdaságát, telivérmenését és gulyáit, 13-án pedig a gazdasági tanintézetet tekintette meg. Innét a tanintézet majorjába hajtatva, az egész major berendezését, a tehenistállót, az igás anyakanczákat, ezek ivadékeit, az ott használt Nonius-mént és a precoce merino pepineriát behatóan megismerléte. Különös elismeréssel nyilatkozott a juhászatról, melyre vonatkozólag számtalan szakbeli kérdést intézett az őt kalauzó *Deininger* igazgató és a gazdaság intézőjéhez, gratulálva Magyarországnak, ha az angol husjuhra emlékeztető és mégis kitűnő gypajut termelő ily nagy juhok tenyésztését folkarolandja. A gazdaság terményei közül figyelmét lekötötte a nemesített banáti buza, a montagnei rozs és Peerless árpa, szintegy a dohány. Végül megtekintette a tanintézeti kert állandó kiállítását, hol az évadhoz képest a téli gyümölcs van kiállítva. *Chaplin* miniszter még az napon elhagyta Keszthelyt, egyenesen hazá utazván. — József főherceg

Náráji *Náray* Géza bankuti gazdasági segédet Józsimajori ispánná *Lindl* István bökönyi ispánt pedig kasznárra léptette elő.

A magyar gazdák hadseregellátási szövetkezetének igazgatósága folyó hó 15-én tartotta ülését, melyen a legutolsó közgyűlés határozata-kép intézkedett a hadseregellátási szövetkezetnek beolvasztását illetőleg az ujonnan alakuló mezőgazdák szövetkezetébe. — Ott voltak gr. *Andrassy* Aladár elnöke alatt *Beniczky* Gábor, gr. *Széchenyi* Imre, *Brüll* Mór, *Miklós* Ödön, *Reusz* Henrik, *Adler* Ádám Mór, *Berzeviczy* Egyed, *Rainprecht* Antal, *Zachár* Gyula, *Forster* Géza, dr. *Szilárd* Ferencz, *Baross* Károly. — Előterjesztetett a szövetkezet előleges mérlege, mely 10,389 frt 55 kr. vagyont és 9388 frt 49 krt, mint terhet tüntet fel. A régi szövetkezet liquidálásának kimondására f. hó 31-en délután 4 óra közgyűlés hivatik egybe.

A magyar mezőgazdák szövetkezte f. hó 15-én délután 5 órakor tartotta gróf *Andrassy* Aladár elnöke alatt alakuló közgyűlését. Jelen voltak:

Gróf *Andrassy* Aladár, gróf *Széchenyi* Imre, *Tolnay* Lajos, *Mauthner* Ödön, *Reusz* Henrik, *Hajós* József, *Tahy* István, *Berzeviczy* Egyed, *Kunkel* Imre, *Karsay* Albert, dr. *Suhajda* István, dr. *Pinsich* Frigyes, *Lőrinczi* Hoffmann Jakab, *Beniczky* Gábor, *Biró* Lajos, *Bossány* Endre, *Hauer* Béla, *Lovassy* Ákos, *Szávoszt* Alphons, *Gonda* Béla, *Láczay* László, *Serák* Károly, *Ondrejovich* László, *Berzeviczy* Béla, *Miklós* Ödön, *Szentiványi* Zoltán, *Rainprecht* Antal, *Küssler* Henrik, *Parlagi* Ferencz, dr. *Neumann* Zsigmond, *Beness* József, *Brüll* Mór, *Zachár* Gyula, *Gosztonyi* Kálmán, dr. *Szilárd* Ferencz, *Forster* Géza és *Baross* Károly.

Elnök üdvözi az egybegyűlteket, mint a kik a mezőgazdasági szövetkezés eszméje zászlóbontása körül gyülekeztek. Jegyzőkönyvvezetőül felkéri dr. *Szilárd* Ferenczet és jegyzőkönyvhitelesítőül gróf *Széchenyi* Imrét és *Beniczky* Gábort.

Konstatálja, hogy a megalakuláshoz az alapszabályok szerint szükséges 500 üzletrész bőven túl, a mennyiben 590 van jegyezve és kimondja a magyar mezőgazdák szövetkezetének megalakulását.

Kifejti, hogy a hadseregellátási szövetkezet bár céljának teljesen megfelel, nehéz, küzdelemteljes munkájában felállott azon némely oldalról emelt gyanúsításoknak, a melyeket hirneve ellen intéztek, anyagi eszközeinek csekélysége folytán feladatának széles alapokon meg nem felelhetett s ez indította a vezető köröket arra, hogy a magyar mezőgazdák szövetkezetét sokkal tágabb keretben létesítsék. A mezőgazdák szövetkezetének célja a hadsereg ellátási szövetkezet-től átveendő működési körnek kiszélesítése és egyéb nem kevésbé fontos feladatoknak körébe vonása. Ez a szövetkezeti eszme alapján legbiztosabban esz-közölhető. A szövetkezeti alapszabályokat elfogadásra ajánlja s miután az alapszabályok ellen észrevétel nincs, azokat közgyűlésileg elfogadottaknak jelenti ki. Az igazgató- és felügyelő-bizottság tagjaiul a következők választottak meg:

Elnök gróf *Andrassy* Aladár, **alelnökök:** gróf *Dessewffy* Aurél és gróf *Széchenyi* Imre, **Igazgatósági tagok:** *Beniczky* Gábor,

Brüll Mór, Forster Géza, György Endre, Hajós József, Miklós Ödön, Reusz Henrik, Tolnay Lajos *Felügyelő-bizottsági tagok*: Baross Károly, Bernáth István, Zachár Gyula; *póttagok*: Baranyai István és Schlauch Nándor. Miután az elnök a többiek nevében köszönetet mondott a megválasztásban nyilvánuló bizalomért, különösen lelkére kötötte az egybegyűlt vidéki tagoknak, hogy a szövetségi eszmét kiki saját vidékén tehetsége szerint terjeszteni igyekeznek. A közgyűlés az elnök elzetése között oszlott szét.

A magyar mezőgazdák szövetségének f. hó 15-én megválasztott igazgatósága az alakuló közgyűlés után ülést tartott, melyen a szövetségi ügyeinek vezetésére *Hajós József, Miklós Ödön, Brüll Mór* és *Forster Géza* tagokból álló *végrehajtó-bizottságot* választott meg. Ugyancsak a szövetségi *ügyvezetőjének Benes József* választották, ki tapasztalt kereskedő és a szövetségi által felőlelni szándékolt üzletágakban szép eredményeket ért el. Az igazgatóság egyúttal megbizta a végrehajtó-bizottságot a szövetségi működését illető előzetes munkálatok készíttetésével. — Az igazgatóság f. hó 16-án d. e. 1/2 12 órákor tartott folytatólagos ülésében a cégjegyzések és a cégjegyzés iránti kérvények aláírásai hitelesítettek.

Az országos filloxera-bizottságot a földmívelési miniszter f. évi október hó 19-én délelőtt 10 órára hívta össze, mely alkalommal a tanácskozás tárgyát a következő kérdések fogják képezni: 1) Az amerikai szőlővesszők behozatalának kérdése tekintettel a Franciaországban fellelhető «Black-rot» szőlőbetegsége. 2) A szőlővessző forgalom újabb szabályozása. 3) Tekintettel arra, hogy a szőlők felújítása mindaddig csak egyes szőlőbirtokok által aránylag csak kis mérvben történt s lassan halad előre s a tapasztalat azt mutatja, hogy a védekezési szövetkezetek létesítésére irányított törekvések általánosításban nem igen vezetnek eredményre, az eddigi intézkedéseken kívül minő további intézkedéseket vél a bizottság szükségeseknek, vagy ajánlatoknak a felújítás általánosítására nézve? 4) Szükségesnek vagy kívánatosnak tartaná-e a bizottság, hogy a *Peronospora viticola* ellen az általános védekezés kötelezőleg rendelkezés el? Ezen kérdések előzetes tárgyalása s ezekre vonatkozólag az országos filloxera-bizottságnak leendő javaslatát véget az állandó filloxera-bizottság október 17-én d. u. 4 órára hivatott egybe.

A besztekeri gyümölcskiállítás fenyesen sikerült. Az itteni gyümölcsstermés oly jól ütött be, hogy a kereskedelmi minisztert megkeresték a gyümölcstartifak leszállítása iránt.

Ménkiállítás. Folyó hó 12-ikén tartott meg a régi Tattersall helyiségében a ménkiállítás, a melyen 31 telivér és 29 félvér mén volt képviselve; a telivérek legnagyobb része azon mének, melyek a versenypályán nem bírtak nagy eredményeket felmutatni. Kétségkívül a félvértényesztésben az olyan mén, mely a versenyen nagy eredményt el nem ér, még kiváló szolgálókat tehet, de a mely verseny carriere-je, vagy pedig a training alatt nagyobb hibákat kap, a tenyésztésre csak bizonyos elővigyázattal alkalmazható. A lótenyésztés vezetője, a ménesbeli tisztekkel együtt, nagy szorgalommal és figyelemmel válogatták ki azon méneket, melyeket az országos tenyésztésre akartak megszerezni. A félvér mének közül ki kell emelnünk *Bischitz Mór* ur, legnagyobb részben Furiosó származású, 3 éveseit, *gróf Berthold Zsigmond* különböző keresztezésű 3 és 4 éves méneit, *Lika Sándor* szintén keresz-

tezett Percheron és muraközi verholdó méne s *Üchritz* báró, az ügető-pályáról ismert *Damiját* és *Rastelbinderjét*. A vásárló leginkább az állam: magánosok részéről az első nap vételt nem hallottunk, ha csak a későbbi napokban nem fognak történni vásárlások. Ugyanezen napon délután *Frohner János* ur félvér és telivér lovai, valamint 3 és 2 éves csikói, azonkívül *Wolfner Lajos* és *gróf Pejacevich János* egyvesei kerültek árverés alá. Az árverés nem nagy lelkesedéssel ment, mert a kalapács alá került állatok nagyobb része felüligéret hiányában a tulajdonosnál visszamaradt.

A Tattersalban f. hó 12-én *lóárverés*en eladásra kerültek *Frohner Jánostól* félvér és telivér lovak, *Pejacevich, Stubenberg* gróftól és *Wolfner Lajostól* egyvesék és *Frohner Jánostól* két- és háromévesek. Az elért árak a telivérek-nél 1000—1550 frt, a félvérek-nél 100—800 frt között változtak.

A magyar Tattersal-egylet f. hó 12-én rendezett *négysesverseny* első *kondíció díját Jankovich Elemér* fogata nyerte el, *Sennyey István* bárónak pedig a bizottság elismerését fejezte ki, mert lovait, bár az erős training megviselte, mégis igen jó kondícióban érkeztek be. Megjegyezzük még, hogy *br. Wesselényi Miklós* és *gr. Károlyi László* két-két lóva a verseny után kimult.

A földbirtokosok hitelszükséglete czimvel az akadémia második osztálya okt. hó 12-ki ülésén *Jekelfalussy József* levelezőtárgy felolvasta *dr. Ráth Zoltán* egyetemi magántanár értekezését. Ritka eset az, hogy a magyar tudományos akadémia a mezőgazdaság dolgaival is foglalkozik s örvendetes a dologban különösen az, hogy a földbirtokosozságot legközelebről érintő hitelviszonyok reformálását sürgeti. Egész Európában reformálják a földhitel dolgát, csak nálunk nem, pedig *kiválóképpen agrár-nemzet vagyunk* — mondja szerző — a mostani hitel pedig nem felel meg a földbirtokos sajátosság helyzetének. E hitelre vonatkozólag az alábbi feltételeket állítja fel: a hitel feltételei lehetőleg átlátszóak, érthetőek és egyszerűek legyenek. A hitel maga *felmondhatlan* legyen, nehogy az adós kénytelenítessék új hitelt szerezni, a mi sok teherrel jár; a törlesztésre azonban kényseríteni lehessen az adóst; rossz termésű években el kellene halasztani a kölcsön visszafizetését, végül mindez utján véli elérhetőnek, a vidéken sok fiókintézetet, melyek szintén szövetkezetekké alakulnának. Az intézet *közraktárakat* alkotna, melyek előleget adnának a gabonára, mi által *megszűnnék a gabona közvetítők káros működése*. Az érdekes felolvasás minden szava, minden sora visszhangra talál nemcsak hitelre, segélyre szorult földbirtokosainknál, hanem mind azoknál, kik mezőgazdaságunk felvirágzásában látják ama egyedül biztos alapot, melyre hazánk jövőnd boldogulását építhetjük. Ez az az irány, ez az a szellem, melyet az akadémia munkálkodásában rég óhajtottunk, a gyakorlati s nem egyedül az elvont tudományok művelése a nemzeti s nem kizárólag a kozmopolitikus ügyek tárgyalása fogja közérdekűvé, hasznossá és áldásossá tenni működését.

Nagymérvű csutás tengeri- és bakkivitelről adnak hírt Komárommegyéből. Egész ismeretlen kereskedők keresik fel a falvakat, hol kidobolhatják a fix árt, melyen a jó minőségű csutás tengerit és babot átvenni hajlandók. Az ily módon nagy tömegben összevásárolt csutás tengeri és babot rögtön vasutra szállíthatják. A tengeri és bab eme szokatlan, szinte erőszakolt kivitele szeptember havi kivitelünkben szintén észlelhető, a mennyiben, mit lapunkban jövőre közzé kimutatásból olvashatni, tengerikivitelünk a múlt év ugyane hónapjához képest háromszorosra, míg a bab két és felannyival emelkedett. A nagymérvű vásárlásokról jövő számunkban adunk bővebb jelentést.

Juhus-kivitelünk Franciaországba. 1891-ben január—szeptemberben a következő volt: Kivittek Ausztria és Magyarországból összesen 308.926 darab levagott ürüt, az összesnek sulya

54.792 métermazsa volt. 1890-ben hasonló időszakban kitétt az export 283.909 darabot, illetőleg 50.947,5 métermazsát, 1889-ben 183.694 darabot, illetve 35.206 métermazsát.

Nagy szarvasmarha-import. A földmívelési miniszterium az erdélyi havasvidék marhategyesztését külföldi importál óhajta emelni, mely czélból *Pirkner János* orsz. tejjgazdasági felügyelőt küldte ki Tirolba, hogy ott a szász tenyésztők részére 260 drb pinggari szarvasmarhát vásároljon.

A kufárok ellen. *Tapolca* városa ama helyes indoklással, hogy a hetivásárok főczélja, hogy a fogyasztó közönség szükségleteit közvetlenül az ottlól szerzhesse be, a kik az eladásra szánt czikkeket magok termelik, az ezen czélt meghústitása tekintetében tapasztalt üzelmek megállítására elrendelte, hogy a kufároknak s általában azoknak, kik az élelmiszerek ismételésével üzletszerűleg foglalkoznak, a hetivásárokon 10 óra előtt venni tilos. — Tudvalevőleg vidéki hetivásáraink legnagyobb részén a helybeli kofák és vegyes kereskedők korán reggel összevásárolják az egész piacot és mikor a közönség szükségleteinek beszerzése végett vásárolni akar, már ismét csak a közvetítővel áll szemben. — *Tapolca* város ez intézkedéseit ajánljuk egyéb vidéki városaink törvényhatóságainak figyelmébe is.

Bécsben kenyérgyárt terveznek és e mindenesetre üdös terv legközelebb életre is kel. A gyár jövője, a városi és állami intézetek kenyérszükséglete szállítása által biztosítva van.

Egy angol lap a Németországba szállított magyar ökrökről. A «Mark Laue Express» 3120. számában a következőket írja a Németországba kivitt magyar ökrökről: «Berlinbe nemrég mintegy ezer drb ökröt szállítottak Magyarországból. Mondják, hogy az állatok mind első oszt. minőségűek: annyi mindenesetre igaz, hogy minden tekintetben kitünőbbek és a Németországban tenyésztett anyagot fölülmulják. Kijátás van arra, hogy legközelebb még nagyobb szállítványok érkeznek Magyarországból.»

Apró hírek. A porosz buzatermés ez idén 8.467.000 mm, míg tavaly az csak 8.060.000 mm. volt, a többlet tehát kerek számmal 407.000 mm-za. — A **várodi kereskedelmi csarnok** és a kereskedők társulata fuzionáltak. — *Erdélyben Akmar község* határában több száz holdnyi cserfaerdő égett le. — A **hódmezővásárhelyi ármentesítő társulat** 1892 ik évi költségvetésében a kiadások 84.450 frt 32 kban állapították meg. — A **tural vásár**, mely rendszeren október 10-én szokott megtartatni, e hó 18 és 19-ére halasztott. — **Folyik a versengés a városok között a dohánnyágyárakért**, akár csak a királyi táblákért egykoron. *Arad s Nagy-Várad* képviselőtestületei közgyűlésen elhatározták a pézsiügymiszterhez e tárgyban felírt. — **Hort község** szarvasmarha állományára, az ott járványosan fellépett betegség miatt, a hatvani járás szolgabírója a zárlatot elrendelte. — **Arad város közgyűlése új marhavásártér felállítását határozta el**, ugy azonban, hogy az 1876 frtal előirányzott költséget legalább javarészen az érdekelt városrészt fedezze. — **Csehország** ez év harmadik negyedében 732.590 dollár értékű nyerscukrot vitt ki Amerikába, a mult év hasonló szaka 89.243 dollár értékkel szemben. — Kelet-Poroszországban egy második **vajvonatot** kérnek a tej és vajnak gyors szállítására. — A **pozsonyi szőlőkben** az eddig nagy erélylyel és lelkiismerettel készíttvitt védekezés dacára a *filloxera* újból terjed. A városi tanács elhatározta, hogy ezentul még nagyobb erélylyel lát az irtás készíttvitteléhez. — **Szomaathelyi** hetivásáron 9 darab gyanus marhát tartóztatott le a városi állatorvos, melyeken a **száj-és körömfájás** tünetei mutatkoztak. — *Forster Ottó* kalocsai ügető telepét kiváló kitüntetés érte. A **bécsi üzi ügetőversenyek** negyedik napján a 3 évesek versenyén *Iván* ménye nyerte el 6 ló között az első díjat. — *Tisza Szt-Miklós Jázova* község határában — mint értesítettek. — a községek önbuzgalomból a **sáskapete keresést** a legnagyobb buzgalommal folytatják. — A **Temesvárott** tervezett **czukorgyár** felállítását *Augába ölti*, miután *Fleisahmann K.* bécsi tőkepenzes a szükséges tőkét egybe hozni nem bírta s a mellett még saját vagyona is ráment a már teljesen kész előmunkálási és alapítási költségekre.

Időjárás. A légnyomás emelkedett, 63—70 körül ingadozik. A hőmérsék változatlan még mindég országsszerte meleg. Kolozsvár és Nagy-Szeben kivételével, honnan állandóan reggeli fagyokat jelentenek. Ezeketől eltekintve a minimum 5° a maximum 23° c. Deli irányu szelek a tiszántulra felhőket hajtottak, de csapadékot sehonnasem jeleznek. Európa ésszak-ésszaknyugati partjain erősek a szelek, ugyanott nagyobb esőzések is voltak, míg egyebütt a száraz időjárás az uralkodó. A hőmérséklet kelet felé csökken, Italia magos hőmérséklet jelent. A légnyomás minimuma keleti irányban terjed, míg a maximuma délkeleti Európába húzódott. *Délkeleti légáramlások mellett tartósabb derült, száraz és enyhe idő éjjeli lehűléssel várható.*

A „Köztelek“ tudósításai.

Hajós. (Pestmegye) október hó. (Révész Antal tudósítása.) (Gabonatermés. — Burgonya. répa, tengeri. — Szüret.) Az idei őszi gabonatermés mennyiségileg nem volt kielégítő. E vidéken az átlagtermést 1200 □ öles holdanként a búzából $5\frac{14}{18}$ keresztre, a rozsból $3\frac{10}{18}$ keresztre számítottuk. Színe a búzának elég piros, csak kissé szorult szemű és ezért átlagsúlya híként csak 76 kiló, holott a rozs teljesebb szemű és híként $76\frac{2}{4}$ kilót nyom. A hozzánk közel eső piacokon a buza 10 frt 50 krért, a rozs 9 frtért kelt el métermázsanként. — A burgonyaszedést megkezdettük, termése közepesen aluli, magyar holdanként 72 zsakkal, illetve 28-80 q adott, de legalább egészséges szép gumóju. A takarmányrépa silány termést ígér. — A tengeritörés sok helyen a befejezés felé közeleg. Magyar holdanként a legkorábbi szekely tengeriből 23 h. és a magyar fajtaból 20 h. csöves tengeri termett. Csövei egészségesek és érettek. — Szőlőinkben a peronoszpóra nagy károkat okozott, ehhez hozzájárult a jégeső, minélfogva a termés, a tavalyihoz viszonyítva, negyedreszre szállott alá. Ott, a hol a múlt évben 30-40 akó termett holdanként, az idén csak 7-8 akó lett.

Rábaköz. 1891. október hó. (Bakay Dezső tudósítása.) (Nedves tavasz. — Terméseredmény. — Repcefénybogár. — Burgonyavész. — Mezei ökor árak. — Állategészségügy. — Orbáncz. — Az őszi.) A Rábaköz gyöngyének nevezett Egyed s szomszédos községek mely fekvésű földjeire ez év nedves tavasza s nyár eleje, a leg-határozottabban járos befolyású volt tulkött talajunkra, a Stajeroszagi nagy esőzések pedig Rábankat kikészíték medréből, minek következtében emelkedett az altalajvíz. — Ősziünk s a zab, türethető állapotban kerültek kasza alá, az árpa azonban, mint e vidék főterménye, sokat szenvedvén az aratása előtti s alatti esők s hőségétől; nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Magyar holdanként a keresztiszám átlaga: (pr. 18 kéve) búzából 16, rozsból 12⁵, árpából 16⁴, zabból 15⁵. Métermázsánként, szemben: búzából 6³²q, rozsból 5⁶⁰q, árpából 7⁵⁴q, zabból 6⁴⁰q. Minősége mind megannyi prima, csak hogy az árpa kissé sárgás. — Mit szóljunk a repceéről, melyhez oly szép remények fűződtek a tavasz nyíltával? Gyönyörűen indult fejlődésnek s oly dusan virágozott, hogy a vermesebbek 10q pessimisták 8q átlagról beszéltek. — Kiviragzott. De ezzel elvirágoztak a remények is; mert megjött a veszedelmes ellensége a fénybogárka, s azoknak adott igazat kik a repce 66 — avagy ma már még több — ellensége mellett, a repce sikerültében mindaddig mig zsákbán nincs, éppen nem biznak. Szemtermés átlaga 2-4q között változik magyar holdanként. — Tengeri, kielégítő termést adott volna, ha a múlt hó végén beállott korai erős derek, s legkivált a késeiket, kiérni engedik. — Bükköny, borsó, 3-4q átlag termést adott, bab, jól beült. — Luczerna s löheremag termelése csak helyenként s ott is a közepén alul sikerült. — Takarmányrépa 120-180q átlaggal vehető fel. Burgonya elegendő és jó termett. Érezik is ez isten áldását azok, kik szarvasmarha szükségletüket csak termésük részbeni értékesítése után kénytelenek fedezni, avagy kik a szokásnak hódolva késtek ez ideig. Mesés magas ára van a valamire való jármosnak, páronként 350 frtől 500-ig. — Az állategészségügy kielégítőnek mondható ma; de múlt hó elején igen tartottunk a szomszédban tellepített szájj- és körömfájástól. — A sertés állományban szörványosan orbáncz lepott fel. — Az őszi vetésével késünk a szárazság folytán, a mit elvetettünk, az hibásan kél. A legtöbb helyen a búzát csak kétszeri szántásba vetik. — Sokan csak szántanak, s vetőre várják az áldást hozó esőt. — Trágyas avagy fekete ugarba vetett repcéink, általában igen jók; a zöld ugarba vetettek azonban, — ha csak gyorsan esőt nem kapnak, — kevés eredményre jogosítanak.

Békés-Szt.-András, október (Hutiray László tudósítása.) (Jégverés. — Termés. — Elkészett vetés. — Orbáncz. — Árak. — Népszövegetkez. — Czukorrépatermelési kísérlet.) A múlt hó elején volt óriási jegvihar és szél úgy a szőlőket, mint a rendkívül termést ígérő gyümölcsösöket teljesen tönkretette. Széna és egyéb takarmány kevés, a legelőt a jég tönkretette. Szüretnek híre sincs. A vető alá való szántás folyamatban van, de felette rögs a szárazságtól. Vetés, miután az esőt várják, még nem kezdődött meg. A filloxera is iszonyuan pusztít. — A loállomány jól áll, a szarvasmarhák közt több lépene-eset fordult elő, a sertés úgy a tavasszal mint most is rendkívül hull orbáncz és bél-gyuladásban. A baromfiak szintén erősen hullottak. A méhészet az idén meglehetősen sikerült. A gabnaárak igen ingadozók. A szarvasmarha ára igen magas; egy pár, gazdasági célra alkalmas középminőségű ökörnek ára 280-300 frt. Egy segélyszöveget mint népbank van alakulóban heti 10 kros befizetéssel, melynek célja lenne a munkásosztály támogatása s takarékoság fejlesztése. A szövegetkez 5 évre alakul. — A békésmegyei gazdasági egylettől megbízattam kísérletet tenni a czukorrépatermeléssel, de oly rosszul ütött ki, hogy az eredmény említésre is alig méltó. minek úgy hiszem inkább az abnormis időjárás az oka, mint a talaj.

Nagy-Szombat, október 6. (Szibenliszt Géza tudósítása.) (Terméseredmény. — Vetések.) Alkalmam lévén a nyár folyamán az országot beutazni, tapasztalatból állíthatom, hogy N.-Szombat vidéke aránylag a legjobb eredméllyel dicsekedhetik, rozs kivételével. Buza 1200 □-ként átlag 9 mm.-át, rozs $4\frac{1}{2}$ mm.-at, árpa 9 q termelt. A kukoricából valamennyi faj átlag 12 q-t adott, míg a czukorrépa igen különbözően fizetett, az I-ső vetés 120 q-t, a II. 100 q-t, a III. (junius közepén vetve) 70-90 q-t, métermázsáját 90 krral értékesítettük s ezenkívül 50% széletet kaptunk vissza. A katáng 120-150 q-t termelt, eladták 1.50 kr. a q. — A vetést nálunk már befejeztük sajnos alig 50% kelt ki, de hála Istennek ma éjjel megereedt az eső s így talán még kikelt.

Atkár (Heves m.), október hó. (Kiszely Géza tudósítása.) (Száraz időjárás. — Tengeritermés. — Nincs szüret Visontán. — Czukorrépatermés.) Időjárásunk száraz, esőnk 6 hete nem volt; ennek folytán a vetéssel elmaradtunk. Csak kevés zöld vetést láthatni s az is jobbadán folos. — Tengerink, mint utóbb jelentem is, úgy minőség mint mennyiségileg kitünő termést adott. — Szüretünk nincs. A híres visontai borvidék szőlőhegyeit elpusztította a filloxera. Azt, a mit eddig ez megkímél, tönkretette a peronoszpóra. — A czukorrépa szedése és szállítása folyamatban. A czukorrépa minden tekintetben kielégítő. Kataszteri holdanként 120-150 q-t ad és a minimális czukortartalom várakozáson felüli, 13-15%.

Uj-Szöny, Csém pusztá, október hó. (Wimmer Béla tudósítása.) (Időjárás. — Terméseredmény. — Vetések állása. — Szüret. — Állatállomány.) — Hetek óta állandóan száraz nappal mérsékelt meleg, éjjelenként hűvös időjárásunk van. A gabonacsépiés elvegeztetett. Búzából és rozsból úgy mennyiség, mint minőségre nézve közép jó termésünk van, az árpa nagyrészt vékony szemű és sárga, zab az aratás alatt beállott sok esőzés folytán megsárgult, de úgy mennyiség, mint minőség tekintetében szintén jó közép termést adott. A repce daczára a száraz időjárásnak szép és elég erős. A őszi vetés vége felé jár, a rozs jól kikelt s eddig egész hibátlan. — Az első búzavetések is szépen zöldülnek, de az utóbbi vetésnek is jó munkája van, az eke elég vérmes földet hoz fel, s a mag rövid idő alatt csirázik. A tengeri tökéletesen megérett, a törés folyamatban van s igen jó termést mutat. A répa és burgonya szedés szintén kezdetét vette. Répából közepszerű, burgonyából jó termés varható. A szőlőtermés, mely ugyanis csekélynek ígérkezett, a peronoszpóra áltai még inkább tönkre ment és így nyomoruságos szüretnek nézünk elébe. — A ló, szarvasmarha, birka és sertések egészségi állapota kifogástalan.

A baromfi-dög azonban, mint évek óta ezen idő-tájban rendszeren, az idén is fellepett.

Kanyapta völgye. (Abauj-Tornam.) október hó. (Lánczy Béla tudósítása.) (Időjárás. — Munkás-kész-hiány. — Terméseredmény. — Őszi vetés. — Sok a pajor. — Makktermés. — Állategészségügy. — Marhaárak. — Gyapjuüzlet) — A száraz derült napok nagy harmattal, a szépenfejlett repce és elvetett ősziakra kedvező, a reggelek es esték feltünően hűvösek, miert is az idei vetésű kiváló szép vörös herékre inkább lankasztó, mint nevelő hatással van. Vidékünkön még javában csépelnek, nagyobb gazdaságokban még sok asztagot láthatni, mert az összetörődött munka folytán, a munkások hiánya érezhető. — Az idén a repce fizetett legjobban, 1000 □ öl 5-8 mázsa termést adott. — Az árpa silány termést adott, 1000 □ ölenként 4-5 m. ebből II. oszt. 30-35% ig I. oszt. minősége 60 kgr. — A búza minőségre silány, szintelen gazos, 75-76 kgrmos 1000 □ öles $4\frac{1}{2}$ -6 m.-ig, 15-20% II. oszt. egyes magas fekvésű sovány dombokon termelt 78-79-es buza. A gazdak és bérlők közül sokan új magot vesznek vetésre. — Rozs átlag jobban fizetett, szeme kifejlődött 1000 □ öles 6-8 metert adott. minősége 70 kgr. — Kapas növényekből a bab adott jó termést 1000 □ öl 10 hectolitert. — A tengeri még töretlen fizetett, a burgonya-fészkek részben üresek, részben rothadt gumót termettek. Takarmányrépa a sok eső és mivélés hiánya miatt alma nagyságu. A Tallórépa jelentéktelen apró. — Az őszi vetést megkezdttük szeptember hó 15-én; az ugar földéknél két szántásba, a tallóföldnél pedig egy szántásba vetünk, ritka kivétellel. Temerdek a pajor. A repce gyökerestől kivált a földből, a nélkül, hogy a talló elfogta volna és egy-egy gyökéren 1-2 pajor ragódott. Most vetés alá szántásnál fényienek a barázdák a pajortól. — Vidékünkön a tölgyerdők gyenge makktermést hoztak, leginkább a mocsársáron akad makk. Gubacs semmi. A makkolás már megkezdődött. — Az állatok egészségesek, egyeseknél az idei barányok szőrfeleg kórhán hullottak el. — Rég volt oly bő legelő, mint az idén a gulya egész nyáron a birkaelégelt járta. — A ló és marha ára magas, urasági ökor párjáért 300 frttől felfelé fizetnek. — Juh és sertés ára napról-napra hanyatlik, jó husban lévő kiselejtett anyajuhok párjáért fizetnek szépasségi méz-szárosok 7-8 frtig, helybeli méz-szárosok még kevesebbet. — Egy éves és 15 hónapos sülőkért falkánként, párjáért 24 frtot kálnak. Két éves ártányok párját 40-44 frtig fizetik. — Urasági búzáért fizettek: szeptember második felehen vasutára szállítva 10 frt 50 kr. Árpa (sörárpa) 7 frt 30 kr. — Gyapjuüzlet pang, jó minőségű fésűs bárany gyapjujáért mely folyóvizben lett usztatva 56 kilónként 2% levonással 63 frtot kálnak, egyesek 60 frtjával is eladták.

Irodalom.

Állategészségügyi évkönyv az 1890. évre. A földmivélesügyi m. k. miniszterium megbízásából szerkesztette dr. Hutyra Ferencz, állatorvosi akadémia ny. r., egyetemi m. tanár. IV. évfolyam Nagy 8. adr. 260. l. Budapest, 1891. Kapható ifj. Nagel Ottó könyvkereskedése utján. Ára 1 frt.

Az állategészségügyi évkönyvnek most megjelent IV-dik évfolyama az előbbi kötetekéhez hasonló beosztással tájékoztat nyujt egyfelől az állatorvosi szakoktatás, másfelől az ország állategészségügyének állapotáról. Az I. részben az állatorvosi akadémia működését tünteti fel az 1889/90. és az 1890/91. tanévben és a közölt adatok örvedetesen mutatják, hogy e szakiskolánk örvedesen halad előre és hogy az elmúlt tanévben az állatorvosi tanfolyamnak négy évre való meghosszabbítása és a szakoktatásnak ezzel kapcsolatban, a tudomány előrehaladott állapotának megfelelően történt újraszervezése történetének új szakába lépett. A II-dik részben mindekelőtt az állatorvosi szolgálat szervezése és az állatorvosok száma, majd az állati járványoknak az 1890. évben észlelt elterjedéséről nyujt kimerítő tájékoztatást. A nagy statisztikai anyagnak minden

irányban történt feldolgozásán kívül elismerést érdemel a szerző azon ujtása, hogy az állatkivitel érdekeit tartva szem előtt, a fontosabb betegségeknek a külföldi államokban való elterjedésére vonatkozólag is közöl részletes adatokat. A fizetett kárterítésre, a marhalevel- és vágóhidőgyre, az állatforgalomra, a sertésveszteglők és a határszéli belépő állomások forgalmára vonatkozó statisztikai adatok közlése után a szerző a lépfene és a sertésorbáncz elleni védőoltásokra vonatkozólag ismerttet nagyszámu, igen becses adatokat. Végül a függelékben az állategészségügyre vonatkozó és jelenleg érvényes összes miniszteri rendeletek szövegét közli, mely összeállítás nem kis mértékben emeli a könyv gyakorlati becsét.

Az évkönyv e gazdag tartalma eléggé indokolja, hogy azt gazdatiszaink figyelmébe melegen ajánljuk.

Megjelent: **«Die Schweine Ungarns.»** Irta: **Monostori Károly.** — Magyarország sertésenyvesztését e német nyelven tárgyaló munkájára legközelebb visszatérünk. Hírül adjuk addig is megjelensét s azt, hogy a német sajtó a könyvről, mely legnagyobb kiviteli piacainkat sertésenyvesztésünk és állategészségügyi intézkedéseinket Németországban ismerteti, elismerőleg nyilatkozik.

«A gyümölcsfatenyésztés kézikönyve.» Irta: **Erdmann Róbert** és **Velbavszky Gyula,** 10 színes ábrával. A könyv a gyümölcsfatenyésztés elemeit foglalja magában. Megrendelhető minden könyvkereskedésben. Ára?

Franciaország ideai aratása. Franciaország ideai aratásának eredményéről egyes francia lapok már pár hete közöltek kimutatásokat, de ezek csak hozzávetőleges becslésen alapultak; néhány nappal ezelőtt azonban a francia földművelésügyi miniszter a termés eredményéről, a prefectusok jelentesei alapján összeállított hivatalos statisztikát tett közzé, mely most már végleges tájékoztatást nyújt ebben a kérdésben.

A hivatalos statisztika szerint, a buzatermés ugyan meghaladta valamivel azt a mennyiséget, a mennyire azt előbb becsülték, de még a hivatalos adatok szerint is annyira gyenge volt Franciaország ideai termése, hogy a múlt évnek 30%-kal, az utóbbi évek átlagos termésének pedig 24%-kal maradt mögötte.

Összehasonlítás céljából a legutóbbi öt évi buzatermés mennyiségére s a bevetett terület kiterjedésére vonatkozó adatokat az alábbiakban közöljük:

Év	Bevett terület, hektár	A termésmennyisége hektoliter	métermázsa
1887.	6 967.466	112.456.107	87.794.682
1888.	6 978.134	98.740.728	74.969.693
1889.	7.038.968	108.309.771	83.230.671
1890.	7 061.739	116.915.880	89.733.991
1891.	5.819.507	81.889.077	62.465.362.

E szerint az 1887—1890-ig terjedő négy év alatt a termelt buza mennyisége évenként átlag körülbelül 82.000.000 métermázsa volt, míg az ideai buzatermés csak 62.465.362 métermázsat eredményezett. Ez tehát az átlagos termésnél 20 millió métermázsaival, a múlt évinél pedig 27.268.629 métermázsaival volt kevesebb.

Az idén a buzatermést Franciaország egy departementjában sem lehet *igen jónak* mondani, sőt általában *jónak* mondható termés is csak 3 departementban, *elég jónak* mondható termés pedig 15 departementban volt, még pedig az ország déli és nyugati részében; a departementok nagy többsége, számszerint 42 departement csak nagyon közepeszerű termést adott, 27 departementben, még pedig éppen azokban, a melyek legnagyobb részt nagyban foglalkoznak a buzatermeléssel, az ideai termés határozottan rosszul ütött ki.

A mi már a Franciaország rozstermését illeti, az aránylag kevésbé rossz volt, mert az átlagos termésnél csak 9%-kal eredményezett kevesebbet.

Erre nevez a legutóbbi 5 év eredménye következő volt:

Év	Bevett terület, hektár	A termés mennyisége hektoliter	métermázsa
1887.	1.624.297	23 676 713	16.941.070
1888.	1 628.842	22 737 822	15.797.976
1889.	1.599.496	23.125 806	16.583.768
1890.	1.588.632	24.170 317	17.331.984
1891.	1 494.714	21 152.317	15.174.966.

E szerint tehát a folyó évben az 1887—1890-iki négy évi átlagnál körülbelül 1 és 1/2 millió métermázsaival, a múlt évi termésnél pedig 2.242.232 métermázsaival kevesebb rozst termelt Franciaországban.

Ha már most a termés mennyiségét az évi fogyasztás mérvével összehasonlítjuk, a következő eredményre jutunk:

Franciaország átlagos évi buzafogyasztása a hivatalos adatok szerint 120 millió hektoliterre, vagyis körülbelül 92 millió métermázsa becsülhető. E szerint Franciaországnak az idén termelt 62 475 362 métermázsa belföldi buzán felül jövő aratásig még körülbelül 30 millió métermázsa buzára van szüksége, melyet külföldről kell beszereznie. E beszerezésnél Franciaország, Amerikára, Ausztráliára és Indiára lesz utalva, mert Európa többi államaiban is, oly rosszul ütött ki az idén a buzatermés, hogy ezek közül is többen tetemes bevételre vannak utalva.

A rossz termés a francia kormányt és törvényhozást a gabonavámok ideiglenes leszállítására indította, minek eredménye már is erősen érezhető, mert csak a f. é. augusztus 1-től szeptember 15-ig terjedő másfél hónap alatt 3.804.970 métermázsa buza vitetett be Franciaországba, a mely 2.118.632 métermázsaival haladja meg a múlt év megfelelő időszakában bevitt buzamennyiséget. A lisztbevitel szintén tetemesen emelkedik s az említett időszak alatt 161.740 métermázsat tett, a múlt évi 48,296 métermázsaival szemben.

Dr. Lónyai Ferenc.

Kereskedelem és tőzsde.

Budapesti gabonátözsde.

Október 16-iki jegyzések 100 kg-nt.

Búza			
Tiszavidéki	74—75 ktlós.	10 15 — 10 55	3 óra
—	76—77	10 35 — 10 85	»
—	78—79	10 55 — 11 —	»
—	80—81	10 75 — 11 05	»
Pestvidéki	74—75	10 15 — 10 55	»
—	76—77	10 35 — 10 85	»
—	78—79	10 55 — 11 —	»
—	80—81	10 75 — 11 05	»
Fehérmegyei	74—75	10 15 — 10 55	»
—	76—77	10 35 — 10 85	»
—	78—79	10 55 — 11 —	»
—	80—81	10 75 — 11 05	»
Bácskai	77—75	10 15 — 10 55	»
—	76—77	10 35 — 10 85	»
—	78—79	10 55 — 11 —	»
—	80—81	10 75 — 11 05	»
Bánsági	74—75	10 15 — 10 55	»
—	76—77	10 35 — 10 85	»
—	78—79	10 55 — 11 —	»
—	80—81	10 75 — 11 05	»
Északmagyarorsz.	74—75	10 — 10 45	»
—	76—77	10 20 — 10 70	»
—	78—79	10 40 — 10 90	»
—	80—81	10 60 — 10 95	»
Rozs		9 20 — 9 75	kézp.
Árpa, takarmány		5 85 — 6 35	»
— maláta		7 — 8 —	»
— sör		7 75 — 9 25	»
Zab		5 75 — 6 35	»
Tengeri		6 — 6 15	»
Káposzta-repeze		13 — 14 85	»
Bánsági-repeze		12 50 — 14 —	»
Vadrepceze		6 50 — 7 50	»
Lenmag.		10 75 — 11 75	»
Kendermag		9 — 10 —	»
Lencse		8 — 16 —	»
Borsó		8 — 9 —	»
Bab, fehér nagyszemű		6 75 — 7 50	»
— törpe		8 — 8 25	»
— barna		7 75 — 8 —	»
Köles		5 50 — 5 90	»
Bükköny		6 — 6 50	»
Vörshere		50 — 58 —	»
Luczerna		40 — 48 —	»
Esparsette		12 — 13 —	»
Mohar		5 50 — 6 —	»
Mák, kék		33 — 35 —	»
— szilrke		29 — 31 —	»
Köménymag		17 — 18 —	»

(A. A.) **Budapesti gabonátözsde,** október 15-én Az időjárás még mindig tartósan száraz, nappal szokatlan meleg és csak a hűvös éjszakák emlékeztetnek az előrehaladt őszi évszakra. A vetési munkálatok csak nagy fáradsággal eszközölhetők és lassan haladnak. A buza-üzlet, legalább nálunk, határozottan abnormális szárazság okozta félelem és izgatottság hatása alatt áll, nemcsak abban az értelemben, hogy az árak emelkednek a szép időjárás mellett, de még inkább abban, hogy csak egy kis kilátás esőre, egy kis felhőzet az égen máris változtathatja az üzlet irányzatát. A tegnapi szilárdaság, mely az effektív buza 5 10 krnyi emelkedésében nyilvánult, ma egy kis lanyhulás követte. A malmok, melyek a tegnapi nap folvámán kb. 50—60.000 q-t vettek, ma nem igen tanusították vételkedvet és csak 20.000 q-t vettek 2 1/2—5 krrel olcsóbb áron. A határidő-üzletben a reakció még nagyobb volt. Tegnap reggel a *hausse*-isták felhajtották az árakat (buza öszre 10 88 fito, tavaszra 11 fito érte el), de nagyobb mérvű felmondásokra (23.000 q) még tegnap este jóval az árak. Felemlítésre méltó dolog, hogy a felmondott szokványbuza közt volt *szerb eredetű* melyért megfizetik a 50 arany krnyi rámat. Határidők ma nyereség-realizációkra és főleg hécsi és adásokra tovább estek, elősegítve a berlini olcsóbb kurzus jelentések és a mutatkozó felhőzet által. Ha csakugyan esőt kapnánk, ellanyhulásra számíthatunk. Eltekintve azon befolyástól, melyet a kedélyekre gyakorolna, emelkedne a Duna vizállása és feljöhetnének a hajók, úgy hogy akkor malmaink aligha fognak nagyobb vásárlásokba bocsátkozni hacsak a lisztüzlet, mely e héten úgy látszik megint fennakadt, nem fog újra élénkülni. A külföldi piacok szituációjában nem állott be lényeges változás. Az árak inkább hanyatlanak, miután a kínálat bőséges és a készletek nagyok. Amerikában a visible supply megint 1 600.000 bushel-lel emelkedett és elérte 29 355.000-t, a tavalyi 17.740.000 bushel-lel szemben. De az nem befolyásolta az ottani irányzatot, ép oly kevésbé, mint a legjobb termésbecslések, melyek még kitünőbb eredményről tesznek tanúságot, mint az eddigiek, a mennyiben búzában termést 590 millió bushelre, tengeriben pedig 1990 millióra becsülik. Az amerikaiak erősen számítanak Európa szorultságára a mit a folyton felhangzó szomorú hírek az inséges orosz állapotokról csak megerősítenek. Az orosz kivitel megtiltására vonatkozó hírek sem némulnak el és a folvtonos dementikkal felváltva csak nyertalanítják a piacokat, bizonytalanná téve a helyzetet. Remélhetőleg most, hogy az új orosz kölcsönre az aláírások megtörténtek még pedig látszólag meglepő sikerrel, ez a kérdés is el fog dőlni.

Rozs, Tegnap nagyon élénk volt az üzlet, már rég el nem ért árakat fizettek; állomásokon itteni paritás számítva 10 frton felül, de ma megcsappant a vételkedv és csak jóval olcsóbban lehetett tudni az árun. Szokványáru tegnap 9-90 frttal fizetett, ma 9-70—75-öt jegyezz. *B-Ujjfalun* eladatott jó minőségű áru 9 12 1/2 frton. Az *árpa, tengeri* és *zab* üzlet némileg szilárdult a forgalom korlátolt maradt. A helyzet nem változott, az árak alakulása csak a pillanatnyi keresletől és kínálatától függ.

Repezeben gyenge a forgalom, árak változatlanok. Új káposzta-repeze tegnapi emelkedés után ma kevésbé olcsóbbodott.

(A. A.) **Budapesti gabonátözsde** október 16-án Az irányzat a buza-üzletben ma is lanyva maradt. Malmok gyenge vételkedvet mutattak és alacsonyabb árakat ígértek. Kb. 20.000 q kelt el 5 krrel olcsóbb áron. Határidők jegyzése alig szenvedett változást, a valamivel magasabb amerikai jegyzéseket ellensúlyozta a kilátás esőre, csakhogy ezen kilátás is, az ég kitisztulásával, megint elmult. Délben zárul: öszre 10 64—66, tavaszra 10 75—77. *Fygyéb gabonaművekben* kicsi volt a forgalom változatlan árak mellett. A *rozsa* irányzata nagyon lanyva.

Bécsi gabonátözsde október 16-án (A. A. *Magyar Agrícola* jelentése a *«Köztelek»* részére.) Örömmel jelezhetjük a gabonáárak rohamos — az általános európai helyzet okadatolta — emelkedését. A malomüzlet a magas gabonáárak mellett lanyhult, kivonati liszt 16 frton kel, *ab* vasút.

Bécs, október 16. (a *«Köztelek»* eredeti távirata.) Buza tavaszra 10 96, rozsa 10 42, zab 6 42—43. — Buza öszre 10 63, rozsa 10 00, zab 6 52, teng-ri 6 05.

Határidők árfolyama Budapesten.

	okt. 13.		okt. 14.		okt. 15.	
	legzala.	legmaz.	legzala.	legmaz.	legzala.	legmaz.
Búza						
1891. szept. okt.-re	10.74	10.82	10.78	10.88	10.67	10.80
1892. márcz.-ápr.-ra	10.81	10.93	10.88	10.01	10.76	10.90
Tengeri						
1892. május-junius	5.71	5.76	5.70	5.77	5.63	5.70
Zab						
1891. szept.-okt.-re	6.04	6.08	6.04	6.08	5.98	6.05
1892. márcz.-ápr.-ra	6.15	6.18	6.14	6.17	6.07	6.15
Káposztarepeze						
1892. aug.-szept.-re	13.50	13.60	31.80	13.90	13.75	13.80

Határidők árfolyama a külföldi gabona-tőzsdéken.

	Okt. 13.	Okt. 14.	Okt. 15.
Bécs. (100 kgrként frtkba.)			
Búza	10.87	10.78	10.66
— tavaszra	11.18	11.08	10.96
Rozs	10.30	10.15	10.03
— tavaszra	10.65	10.50	10.45
Zab	6.49	6.48	6.44
— tavaszra	6.50	6.49	6.43
Tengeri május-juniusra	6.17	6.10	6.05
Berlin. (1000 kgrként márkában.)			
Búza	226.50	225. —	223. —
— nov.-decz.	228.50	226.75	224. —
Rozs	240.50	237.75	235.25
— nov.-decz.	234.50	233. —	230.10
Zab	163.25	163. —	162.50
— nov.-decz.	162. —	161. —	160.50
Páris. (100 kgrként francsban.)			
Búza	27. —	26.90	26.80
— nov.	27.30	27.30	27.10
— nov-tól 4 hó.	27.90	28. —	27.60
— első 4 hó.	28.50	28.60	28.30
Liszt folyó óra	60.75	60.90	60.40
— nov.	61.50	61.60	61.25
— nov-tól 4 hó.	62.25	62.40	61.80
— első 4 hó.	63.25	63.25	62.90
New-York. (bushal-ként cents-ben.)			
Búza	106. ³ / ₈	105. ³ / ₈	105.63
— nov.	107. ³ / ₈	106. ³ / ₈	106.63
— decz.	109. ¹ / ₈	108. ³ / ₈	108.63
Tengeri	62. ⁷ / ₈	61. ⁷ / ₈	61.88

Szilva és szilvaiz. Október 16. (Markó Albert budapesti cég heti jelentése a „Köztelek” részére.) A hét elején szilvában élénk kereslet mellett nagyobb áremelkedés állott be. Úgy hozni 85 darabos 10¹/₄, 100-as 9¹/₂ és szokványi minőségű 8¹/₂ frtra emelkedett 56 kilónként. A hét vége felé azonban a hangulat meglányult, mivel tekintélyes küldemények érkeztek Boszniából és a termelő országok piacain a hozatalok is megfelelőek voltak. A forgalom a hét folyamán igen élénk volt, mivel az októberi kötések fedezésére úgy itt, mint Boszniában nagyobb vételek történtek. A hozatal szilvaizben szintén tetemes volt, mindazonáltal az áremelkedés ezen cikkben is érezhető, s szerbiai transitó árut 19, boszniai pedig 19¹/₂ frittal fizették nagy vételeknél, míg egyes bordók eladásánál 2 frittal magasabb árakat követeltek 100 kilónként. Az üzlet élénk volt, mivel a hó végéig kötésre még igen sok szállítandó és mindenki igyekezik ügyleteit mihamarabb lebonyolítani.

Zsiradékok. Október 16. (Markó Albert cég jelentése a „Köztelek” részére.) Zsir és szalonnában a készletek igen kicsinyek lévén, a mutatkozó nagy szükséglet folytán az árak a hét folyamán 2 frittal emelkedtek 100 kilónként.

Élelmiszerek a budapesti hetivásáron 1891. október 16.

Hús és husneműek, vad és hal. A husbehozatal ez ideig nem indult meg. A *halászárt* illetőleg is csak csekély felhozatal jelezhető; a fővámterti piacra hozott 40–45 drb nyul 130–160 krért és egy drb őz 15 ftrért igen gyorsan talált vevőre.

A halvásáron az áraknak az utóbbi időben tapasztalt csökkenése folytán a helybeli halárusok tartózkodóbbak voltak megrendeléseikkel s így a ma mutatkozott nagyobb kereslettel szemben, különösen pedig az apróbb halfajtákból a kínálat csekély volt. Az eddig jelzett alacsony árak miatt a vidéki halászok által Ráczkeve, Velence és Dinnyés vidékéről mindössze 5 kocsin 6 q apróbb hal hozott. Úgy ezen mennyiség, mint a helybeliek által hozott m. e. 56 q igen gyorsan kelt el. Az apróbb fajtáknál 3–8 ftrt áremelkedés volt constatálható q-kint.

Elkelt halatomi süllő 32–40 ftrért, kárász, czipó, kecsge, bálint 8–12 ftrért, csuka 28–32 ftrért. A nagyobb fajta halak ára szilárdan maradt s q-kint 60–80 ftrt mellett talált vevőre.

Ugy a nagybani, mint a detail eladásnál mindvégig élénk forgalom volt és az emelkedett árak dacára az üzlet könnyen bonyolítottatott le.

Gyümölcs a Ferencz József rakparti vásárra hozott a felső dunamelléki falvakból vízi járműveken 200 q, Styriából egy dereglyén 260 q, vaspályán 500 q, összesen 960 q. A készlet különösen a reggeli órában nagy keletnek örvendett, de a megmaradt rész valószínűleg egész napi árulás tárgyát fogja képezni. A gesztenye nagybani ára q-kint 9–11 ftr. A többi piacokra hozott 90–95 kocsi gyümölcs erős kínálat mellett lángha irányzatot mutat.

Zöldség. Káposzta hozott a fővámterti piacra kb. 140 kocsin m. e. 30–35 000 fej. A kereslet csekély, a veltelkdv lángha, a készlet jó része a déli órákban még kínálat tárgyát képezte. Nagybani árak egy-egy kocsirakomány 200–300 fej, 6–10 ftr, 100 fej 350–400 kr. Burgonya a Ferencz József rakparti vásárra vaspályán 100 q, 15 kocsin 50 q, összesen 150 q; nagybani ár 1 q 230–240 kr. Egyéb zöldség helybeli kertészek által kb.

100 q hozott, 100 csomónként 50–350 krért kelt el. A zöldség vásár általában gyöngye, a készletből még sok maradt vissza, a mi onnan ered, hogy a téli szükségletre való nagybani bevásárlás még nem indult meg. A többi piacokon is különösen a burgonyára nézve mutatkozik a jelentékenyebb kínálat mellett, élénk kereslet a téli finomabb főzések felhozatala kezdetét véve a Hunyadi-terre karfiólból m. e. 1200 drb hozott piacra s közepes kereslet mellett kelt el.

Baromfi. Hozott a fővámterti piacra a szokott vidékekről vaspályán 12 050, gőzhajón 1520, kocsin 2600 és hátan 350, összesen 16 520 drb. A tetemes kínálat mellett a kereslet is oly nagy, hogy a készlet tekintélyes volta dacára is gyorsan kel. Ezzel kapcsolatban az árak is szilárdak. Nagybani árak, egy-egy kocsi rakományt számítva, 64 drb csirke 29 ftr; 24 drb káppan 19 ftr; 26 drb hizott réce 29 ftr, 37 drb 37 ftr; 16 drb sovány réce 14.50; 32 drb hizott lud 84 ftr; 38 drb hizott pulyka 52 ftr. Az *újvásárra* vaspályán és szekéren 39 697 drb baromfi hozott, a kínálat és kereslet élénk, s a vásár szilárd irányzat mellett foly. Jegyzetelt: páronként tyúk 130–140, csirke 70–90, káppan hizott 170–170, sovány 130–140, réce hizott 180–200, sovány 120–140, lud hizott 400–560, sovány 270–320, pulyka hizott 500–520, sovány 250–300, gyöngytyúk 100–120, galamb 30–45 krig. Nagybani eladás és vétel páronként is történik.

Tojás. Hozott a fővámterti piacra vaspályán 43 200 drb, kocsin kb. 24 000 drb és gőzhajón kb. 24 000 drb, összesen 91 200 drb. A forgalom élénk. — Nagybani árak: 1 láda (a 1440 drb) 33–37 ftr. — Az *újvásárra* 15 790 drb tojás hozott. Elégő jó forgalom mellett az árak következők: 100 drb friss és meszes tojás 250–250, 16 drb 40, darabja 3 kr.

Gyapju-üzlet. Október 16. (Altschul és Társa tudósítása a „Köztelek” részére.) A lefolyt héten körülbelül 400 ¹⁰⁰/₁₀₀ adatott el. Az irányzat a szállítási gyapjuknál változatlan, míg a fésűs gyapjuknál határozottan nyomott volt. Azon remény, hogy egy elsőrangú ausztriai kártolyfonó-gyár jelenlévő képviselője, jelentékeny mennyiségű fésűs-gyapjut fog vásárolni, nem valósult, minthogy az általa kínált árak nagyon is alacsonyak voltak. Az árak a következők: fésűs-gyapju 60–61 ftr, egyvírtetűk katonai czelokra 59–60 ftr, egyvírtetűk szövetyapjuknak 65–68 ftr, bácsai hibás 50 ftr, bácsai uradalmi hibátlan 60 ftr, hegyvidéki nyári gyapju 68–69 ftr, silány minőségű nyári gyapju 55–57 ftr.

Nyersbőrök. Október 16. (Wolfner Gyula és társa jelentése a „Köztelek” részére.) — Az üzlet hangulata valamennyi nyersbőrben állandóan szilárd. Az árak a mult hetiektől semmiben sem térnek el.

Budapesti takarmányvásár (a VIII. ker. Teleky-téren) okt. hó 16-án. (A vásárgazgatóság jelentése a „Köztelek” részére.) Felhozott 116 szekér réti széna, 163 szekér muhar, 53 szekér zsupszalma, 5 szekér alomszalma, 5 szekér szécska. A nagyobb felhozatal és erős kínálat mellett szemben a széna, szécska és alomszalma-árak estek; ellenben a zsupszalma ára emelkedett. A vásár lángha irányzatot folyik. Jegyzetelt: réti széna mm. 220–240, muhar 200–230, alomszalma 150–170, szécska 220–240, zsupszalma 100 kévéje 1200–1300, 1 kévé 13–16 krig.

Allatvásárok.

Budapesti marhavásár. (Wilhelm Ignác fővárosi alatorvos jelentése a „Köztelek” részére.) Október hó 15-én. (Gazdasági és tenyészmarha.) Felhajtott: mintegy 600 drb gazdasági ökör (40 első rendű jármos, 320 drb közép minőségű jármos ökör, 50 drb 4 éves tinó, a többi alárendelt minőségű jármos- és lekötni való ökör), továbbá 14 drb jármos bivaly és 228 drb fejőstehén (18 drb fehér szőrű jármos-, 116 drb tarka, kevert származású, 85 drb bonyhádi (tolnamegyei) és 9 drb stiriái tehén). — A gazdasági — különösen a jármos- ökrökre az e heti vásár lángha irányzat mellett vontatott hangulatban bonyolítottatott le. A vásár ezen irányzatára valószínűleg befolyt azon körülmény, hogy a folyton tartó őszi mezeti munkálatok miatt a nagyobb birtokosok csak igen kevés számban jelentek meg, s ezek is legnagyobb részét az időszakban leginkább szükségeltetett czelokra alkalmas ökrök vásárlására fektették súlyt, úgy hogy még a jobb minőségű jármos ökrök is bekötési czelokra vásároltattak. — A fejőstehén vásár e héten a tejgazdasággal foglalkozóknak a vásárlásban kifejtett részvéte folytán a mult hetéhez hasonlóan élénk hangulatban folyt le. Az árak a mult heti jegyzéshez mérten változatlanok maradtak.

Az egyes vevők közül említendők: Förster Aurel (Káva) 6 drb jármos ökörrel párja 300–310 ftrig, br. Königsegg H. (Illava) 77 drb bekötni való ökör párja 250 ftr, és 26–29 ftrig métermázsánként (élősulyban). — Beer Henrik (Gyöngyös) 21 drb 4 éves bekötni való tinóval párja 170 ftr, Kohn József (Pa Bélahalom) 21 drb bekötni való ökörrel párja 247¹/₂ ftr, Keppich Henrik (Adacs) 29 drb 4 éves tinóval párja 250 ftr, Kohn Vilmos (Pa Palotás) 36 drb bekötni való ökörrel párja 266 ftr, Grünfeld Jakab (Tárnok) 36 drb j. ö. párja 325 ftr, és 4 drb jármos bivaly párja 275 ftr, Linczer K. és fia (Budapest) 20 drb bekötni való ökörrel. — Dr. Königswarter N. (Kis-Szántód) 19 db fejős tehénrel dbja 140 ftr, Ludvig Gottfried (Pa Poó) 17 drb f. t. darabja 113–145 ftr, Tregele Jakab (Pomáz) 8 drb f. t. darabja 165 ftr, Weisz Adolf (Ujpest) 17 drb f. t. darabja 100–106 ftr, Edelstein Ármin (Czin-kota) 10 drb f. t. darabja 165 ftr, Baumgarten Leo (Pa

Szt-István) 8 drb f. t. darabja 160–170 ftr, Frankl testvérek (Zsámbok) 8 drb f. t. darabja 160 ftr, Neuvelt József (Aszód) 6 drb f. t. darabja 120 ftr. — *Következő árakra jegyzetelt.* Páronként: Elsőrendű jármos ökör 300–330 ftrig, Közép minőségű j. ö. 260–280 ftr, Alárendelt minőségű j. ö. 170–190 ftr, Bekötni való ökör 190–325 ftr, 4 éves tinó 170–250 ftr. — *Súly szerint:* Bekötni való ökör 25–29 ftr, métermázsánként (élő súlyban). — *Fejős tehénként:* Fehér szőrű magyar tehén 60–90 ftr, tarka, kevert származású tehén 50–137 ftr, Bonyhádi (tolnamegyei) tehén 90–190 ftr, kivételesen 1 drb 215 ftr, Stiriái tehén 80–125 ftr, fizetett darabonként.

Bécsi marhavásár október 13. Felhajtás: 4598 drb, hizómarha 3008, legelőmarha 603, soványmarha 987, magyarmarha 2542, galicziai 686, német 1043, bivaly 327, Ökör 3885, bika 216, tehén 497. Eladott: 4450 drb és pedig jegyzések: magyar hizóökör 56–67 ftr, kivételesen 68 ftr, legelőökör 51–56 ftr, galicziai hizóökör 55–67 ftr, kivételesen 68 ftr, német hizóökör 58–67 ftr, kivételesen 68 ftr.

Bécsi juhvásár október 15. (A „Magyar Agrícola” jelentése a „Köztelek” részére.) Felhajtás 9694 drb. A rossz párisi jelentések folytán az üzlet lanyhult. Árak csökkentek. Kivételre párja 17–22 ftr, kivételesen 25 ftr. Kivert birka 7–15 ftr.

Párisi juhvásár október 15. Felhajtás 10 846. Üzlet lanyha.

Bécsi szurómarhavásár október 15. Felhajtás 2640 borju, 1602 élő sertés, 1144 legelősertés, 808 legelő juh, 108 bárány. Az élőborju árak a mult hetiekhez képest változatlanok, míg a rugott borju és disznó üzletben az irányzat lanyha. Eladott élőborju 40–46, elsőrendű 43–52, kifutó 54–56, legelőborju 48–60, fiatal sertés 36–42, legelő nehéz sertés 44–48, süldők 46–52, legelő-jun 28–40 kron kéként, bárány 4–10 ftr páronként.

Szerkesztői üzenetek.

L. Ö. Budapest. Szives válaszat köszönjük, lapunkban legközelebb felhasználjuk.

K. A. Kolozsvár. Az első sorokat vettük, legközelebb küldjük a levonatot. A rovatra 24-iki számunkban kerül a sor, kívánatos volna tehát, ha a kéziratokat a jövő hét elején kézhez vennők, mert különben vagy a rovat késik, vagy levonatot nem küldhetünk. Egyebekben kimerítő válasznak megy.

Kiadóhivatali üzenetek.

L. M. Arad. A mint láthatja a küldött számból, vannak „Kishirdetéseink” s kiadóhivatalunk ez irányban úgy rendeztetett be, hogy a lehető előnyös feltételek mellett álljon a gazdaközönség rendelkezésére. Nagyon igaza van, hogy egy ily máris elterjedt lapnak, mint a „Köztelek”, hivatása nemcsak szellemileg hatni köze a gazdák boldogulására, de *közvetlenül* közöltük az érintkezést anyagi téren is. Nincsen az a gazdasági cikk, vagy szükségleti anyag, a melyet egyes gazdaságok előállítanak, hogy ha e közvetítő rovat iránt a közönség érdeklődik, direkt ne volna eladható. Maga a földbirtok, gazdasági állások, bérletek, tenyész- és haszonállat, vetőmag, fa, cserje, használatban volt, de még jókarban levő eszközök és sok olyan aprólékos készlete, vagy szükséglete a gazdának, a mi, ha veszi, sok pénzbe kerül, ha eladja aig kap érte számbavehető összeget, mert nem bírja meg a közvetítést, míg az néhány krajczár hirdetési díjjal szemben beszerezhető, vagy eladható. Az igaz, hogy mindunk meg nem ment a gazdák vérebe, hogy sorsosaik közleményeit átnézzék és igyekezzenek a saját szükségleteiket így beszerezni. De lassan rea térünk erre az irányra is, mert belátják, hogy közvetlen hasznuk van belőle. A hirdetést közöljük és meg vagyunk győződve, hogy eredménye leend.

A. Ö. Rác-Almás. Tévedésből kimaradt, a már megjelent számokat elküldtük és intézkedünk, hogy jövőben lapunk pontosan járjon.

Sz. Zs. Patkányos-pusztá. A levelében kért címet külön levélben tudattuk.

B. J. Zombolya. A kívánt 2. és 3. számokat becses czimére megküldtük.

Sz. A. Detecker. Az elmaradt számokat postára adtuk.

P. N. Vállaj. A kért címet tudattuk.

T. L. Maros-Bogáth. Mutatványszámokat a kívánt czélra küldtünk, ugyszintén a hirdető címet.

N. T. Inarcs-Kökucs. Az eddig megjelent számokat megküldtük.

W. F. Esztergom. Köszönjük, a megjelent számokat megküldtük.

Gr. Cs. E. Zombolya. Lapunk küldésére vonatkozó utasításait tudomásul vettük.

V. Es. T-sa. R. P. Es. T-sa. Budapest. Egy példányt beszüntettünk.

Cs. T. Víznyik. Intézkedünk.

Az Országos magyar gazd. egyesület tulajdona.

Lapfelügyelő-bizottság: Gróf Desseffy Aurél, Dr. Darányi Ignác, Forstner Géza, Kvassay Jenő, Máday Izidor, Rakovszky István. — A szerkesztés- és kiadásért felelős: Forstner Géza. — Szerkesztéssel megbízva: Baross Károly. Társszerkesztő: Rubinek Gyula.

Tűzoltószerkek.

Teljes tűzoltói felszerelések, tömlők, szabalm. szerkezetű tüzi feckendők községek, tűzoltóságok, gazdaságok és gyárak részére, legkitünőbb minőségben, jótállás mellett, jutányos árban kaphatók

Tarnóczy

tűzoltó- és gépgyár részvénytársaságnál

Budapesten.

Gyár: Mintatelep:

Külső váci ut 1527. sz. Váci körút 78. sz.

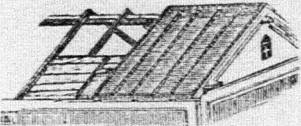
Kitünteté: 1885-iki budapesti országos kiállításon. — 1890. az országos iparegyesület által, nagy arany éremmel. — 1890. bécsi gazdasági és erdőszeti kiállításon nagy díszoklevéllel.

Fischer és Heidelberg, Budapest

vegyészeti termékek gyára.

Gyár: IX., Soroksári-ut 52. — Városi iroda: Arany János-utca 25.

Tüzmentes, vizmentes, olesó gazdasági és gyáriépületekhez.

Fedéllemez-tetőzet.

Tüzmentes, vizmentes, olesó gazdasági és gyáriépületekhez.

Fedéseket sima fedéllemezrel és facement-befodéseket teljes jótállás mellett elvállalnak.

Árjegyzékek és Utasítások ingyen és bérmentve.

GULYAMARHA-ELADÁS.

A mindszent-alagói uradalom P. Zeri gazdaságában (vasút-állomás Kis-telek) f. hó 22-én

árverést

tart a következő selejtezett és számfelteti tenyésztésre alkalmas tiszta magyar fajú marhára:

- 18 tehén,
- 20 három éves üsző,
- 3 két " " "
- 18 egy " " "
- 6 idej üsző.

Csongrád-Sándorfalva, 1891. okt. 6-án.

Uradalmi felügyelőség.

UMRATH és TÁRSA

mezőgazdasági gépgyár és vasöntöde

Magyarországi főraktára: BUDAPESTEN, Váci-körút 60.

Ajánlja kitünő szerkezetűeknek elismert sorvető és szórvetető gépeit, egytemes és mélyítő acél ekéit, 2-ös, 3-mas és 4-es vaskéit, különféle vasboronáit, minden fajta szecs-kavagó-, répavágó-, kukoriczamorzsoló- és darálógepeit kézi-, járgány- és gőzhajtásra, úgyszintre takarmányfűlesztő gőzkészülékeit a legjutányosabb árak mellett.

— Képes árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek. —

Minden rendszerű

tégla- és mészégetők.

Kamra körkemencék téglá-, mész- és csemmentgyárak számára, nagy és kicsinybeni termelésre. Kezeskedik, hogy 1000 drb téglánál nem több, mint két métermáza és 100 métermáza mésznel nem több, mint 20—25 métermáza kőszén használják el. Előállít gőztéglasajtókat stb. is. Prospectus ingyen. Legjobb referenciák. Díjazás a siker után.

WOJACZEK J. H.

Cs. és kir. szabadalmak tulajdonosa körkemenczékre, építési vállalkozó és specialista műszaki közeg téglágetők, csemmentmész-gyárak és tüzhely-telepekre.

Alapított 1865.

Budapest, huszár-utca 6. — Bécs, Favoritenstrasse Nr. 17.

Uradalmak figyelmébe.

Dohányosmagolásnak való Dohánypalántákat fagy ellen védő Cserbőházhoz szükséges Szalonnát Carbolineumot mérsékelt árak mellett szállítunk

Reitzer Lipót és társa

SZEGEDEN.

Borkezeléshez

való jutalomdíjazott cikkek és eszközök legjobb minőségben és legolcsóbban kaphatók

Watterich Arnold-nál

Budapest, Dohány-u. 1. Árjegyzék és kezelési könyv ingyen.

Szabadalmakat új találmányokra kieszközöl és értékesít és védjegyeket lajstromoztat minden államban

BENEDEK LAJOS és Társai

szabadalmi irodája BUDAPEST, múzeum-körút 10.

mely iroda a keresk. miniszterium 24324.86. számú körrendeletével a föltalálók bizalmába ajánlatott és event. 500-nál több szabadalmat eszközöl ki.

Ezennel közhírré tétetik, hogy a liferálásból kimaradt **3000 darab** nagyszerű, ugynevezett

'Huszár' ló-pokróc

gyors pénzüsség miatt a gyári áron alul adatik. Ezen kitünő pokróczok 190 cm. hosszúak és 130 cm szélesek, szines csikokkal vannak ellátva, vastag mint a deszka, meleg mint a bunda, míg a készletben tart, most csak

darabja 1 frt 68 kr. **parja 3 frt 30 kr.**

továbbá 4500 db kitünő minőségű, óriási nagyságu vászon-ágylepedő a 1 frt darabja 2 méter hosszú, 145 cm. széles, ezeltt 2 frt volt.

Megrendeléseket postautánvétellel vagy a pénz előleges beküldése mellett eszközöl **Fekete Bécsi áruház a magyar koronához** Wien, Margarethen, Rüdiger-gasse 165.

GRAEPEL HUGÓ szabadalm. lóhere-tökeszoló-készüléke,

minden cséplő-géphez alkalmazható. 25 szalalékkal nagyobb munkaképesség mint bármely más készüléknel. Legkitünőbb szerkezet legolcsóbb árban

GRAEPEL HUGÓ gépgyárosnál, Budapesten, V. Külső váci ut 46. sz. a., volt Brogle-féle gyár.

Legjobb ajánlatok. **Eredeti Pinzgau fajú** tenyészmarha és fejős teheneket, továbbá bikákat és üszöket olcsón és legnagyobb választékban szállít **Eberhardt György, St.-Johann in Pongau, Salzburg.**

Az összes idej kiállításokon u. m. Nagy-Szombat, Komárom, Temesvár, Zágráb és Vácott legelső és legmagasabb kiténtetés: nagy díszokmány!

KÜHNE E. gazdasági gépgyára

Gyár: MOSONBAN (alakult 1856). Főraktár: BUDAPEST VI. Váci-körút 21.

ajánlja a t. gazdaközönségnek a bekövetkező őszi idényre, legújabb szerkezetű szecska- és répavágóit, ugy kézi mint erőhajtásra. Répa és burgonyamosóit, darálókat, «kis óriás» csutkás tengeri daráló, tengeri morzsolókat.

Hungaria Drill, Balance Drill hegyi sorvetőgépeit, szórvetetőket, Laacke-féle boronákat

ugy szántóföldre mint rétekre, stb.

— Árjegyzékek bérmentve küldetnek. —

Hibourin.

nyalánkságot képez, azt maguk keresik fel. — Az eredmény oly bizonyos, hogy a hol személyesen vezetem az irtást, csak teljes siker után igénylek fizetést. De szeremet épen olyan biztos eredményel bárki is, szakember nélkül alkalmazhatja. A szer biztos voltát kitünő és hízogó bizonyítványaim igazolják. E szerből 25 dgr. 1 frtért egy körülbelül 100 □-önyi térségre elég, ezen kiszámítás mervadó nagyobb területekre nézve is. Kitünő rovarporom kilója 4 frtért kapható, legkisebb szállítható mennyiség 5 dgr. — Az általam feltalált: úrkék, hőreszők, mezel egerek irtására biztos koczkaalakú szer, mely egyszerűen kirakandó, a kgr. 4 frt, évekig eláll, 1 kgr. = 700 koczka.

Felette fontos

mezőgazdák, iparosok, háztulajdonosok, gyárosoknak.

30 évi gyakorlat után sikerült a patkányok és egerek kiirtására oly szer feltalálnom, mely utasításaim szerint alkalmazva feltünő és biztos eredményt ad. A szer chemiailag a patkányok falánk természetének megfelelőleg van összeállítva és mivel részükre

RAABER FERENCZ

BUDAPEST Váci-körút 13.

Homoki szőlők telepítése.

Irta: **Rácz Sándor.** Ára: 1 frt 50 kr.

Szöleink

ujjálalakítása.

Irta: **Baross Károly.** Ára: 1 frt. Kapható a kiadóhivatalban.

Öszi vetésre

Montagne-rozs, őszi bükköny stb. legjutányosabban kapható

lóhere-luczernamag

legjobb napi áron vásároltatik

HALDEK IGNÁCZ magnagykereskedésében,

Budapest, Károly-körút 9. sz.

GANZ ÉS TÁRSA

vasöntöde és gépgyár-részvény-társaság Budapestén,

készít:

A) gépeket és építési munkákat, teljes malomberendezéseket, vasuti kocsiakat és vasuti felszereléseket, transmissiókat.

Speciálisai:

B) Kéregöntvény vasuti kerekek, váltók, zúzóművek, hengerek és ágyúgolyókhoz.

Hengerszékek kéregöntetű hengerekkel mind a magas malmászathoz mind pedig a parasztra örléshez s egész malomberendezések.

Facsiszóláshoz, papir- és cellulosa gyártáshoz való gépek.

Vizikereket nagy sikerrel pótló turbinák.

Villamos világítás nagy távolságra is a motortól.

Zsilipek, esővezetékek, frictiós kapcsolások, rotációs dynamométerek. Aczélöntés.

Birtok eladási hirdetmény.

Mely szerint ezennel közhírré tétetik, hogy pestmegyei Fajsz nagyközség község-házában folyó 1891. évi október hó 31-én, délelőtti 10 órakor megtartandó és írásbeli zárt ajánlatok benyújtásával összekötött nyilvános szóbeli árverésen a szegzárdi magyar tanulmány-alapítványi uradalom tulajdonát képező Fajsz határbeli:

99	¹⁸⁰⁶ ₁₈₀₀	katasztrális hold szántóföld-,
35	⁸⁸⁶ ₁₈₀₀	> > nádas és
2	⁵²³ ₁₈₀₀	> > utakból álló

összesen tehát 137 katasztrális hold és 815 □-ölnyi területet magába foglaló és az élő Duna jobb partja és a faddi holt Dunaág közé ékelten egy tagban fekvő ugynevezett »dunajobbparti« birtokrész, a felsőbbi jóváhagyás fenntartásával örök áron el fog adni.

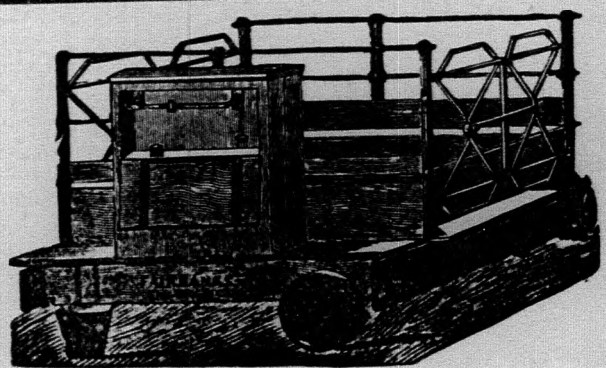
Erről venni szándékozók azon megjegyzéssel értesítetnek, hogy a nyilvános szóbeli árverésben résztveendő minden egyes versenyző az árverést megelőzőleg, az árverést vezető uradalmi tiszt kezéhez, bánatpénzként 3500 frtot készpénzben vagy állampapírokban letenni tartozand.

Az 50 kros bélyeggel és készpénzben, vagy állami értékpapírokban 3500 forinttal ellátandó írásbeli zárt ajánlatok, melyekben a beigérendő vételár szám és betűvel olvashatóan kiirandó és az eladási feltételek ösmerete és elfogadása jelzendő, — a tárgyalást vezető uradalmi tiszt kezéhez Fajszon folyó évi október hó 31-én délelőtti 10 óráig annyival is inkább benyújtandók, mert később benyújtandó ajánlatok figyelembe vételni nem fognak.

Az árverési, illetőleg eladási feltételek a mai naptól kezdve Fajsz község község-házában és a szegzárdi uradalmi gazdasági irodában a délelőtti hivatalos órák alatt betekintheők.

Kelt Szegzárdon, 1891. évi október hó 14-én.

A szegzárdi m. kir. közalapítványi ispánság.

FAIRBANKS MÉRLEGEK

a legtökéletesebb mérlegszerkezetek.

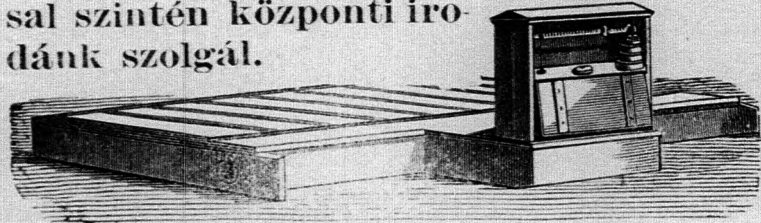
A szabadalmazott Fairbanks-mérlegek százas rendszerűek, tolósúlyos fémmérőkarral bírnak és a hidra tett terhet minden ponton egyenlően mérlegelik.

Tartósság, pontosság és könnyű kezelésüknél fogva ugy hazánkban mint a külföldön a legelső díjat nyert legkitünőbb mérlegek.

Gazdasági, szekér-, marha-, zsák- és raktári mérlegeinket

ezészerű és a célnak megfelelő szerkezetüknél fogva különösen a gazdák, gazdaságok és uradalmak részére a legmelegebben ajánlhatjuk.

A jutányos árakban, melyek súlyokkal számított jobb kivitelű tizedes mérlegek árainál nem magasabbak, a hitelesítés, csomagolás és loco vasutra való feladás költségei már befoglaltatnak. — **Gazdasági egyesületi tagok árkedvezményben részesülnek. Gyártásunk állami felügyelet alatt áll.** Megrendelések közvetlen központi irodánkhoz, Andrassy-ut 12, címzendők. Árjegyzékkel, felvilágosítással szintén központi irodánk szolgál.

Osztr.-magy. FAIRBANKS-TÁRSASÁG

mérleg- és gépgyár

JOHN BLOCK

Budapest, Andrassy-ut 12.

GYÁR: UJ-PEST.

Csak mezőgazdák és a szakirodalom terménei, továbbá állást keresők és adók hirdetései vételnek fel e kedvezményes rovatban.

KIS HIRDETÉSEK.

Hirdetési ár 15 szóig 30 kr., ezen felül minden szó 2 kr., feltűnő betűkkel 4 kr. Cím közlésénél minden beiktatásnál 30 kr. bélyegilleték.

Betöltendő állások.

Katonaságtól ment, gyakorlatilag is képzett gazdasági segéd kerestetik. Hali pusztán, u. p. Gyömöre, (Győrmegeye), Matkovich László.

Kerestetik okleveles gépész, ki az összes mezőgazdasági gépekhez ért és kellő szak-képzettséggel bír. — Bizonyítvány-másolatokkal ellátott ajánlatok a Pa.-Csányi Gazdaság Intéző-egéhez, Hevesm., Csány, intézendők.

A Tápló-Györgyei uradalom

Györgyei gazdaságában kerestetik szakiskolát végzett 2 ispán és 2 őrök, továbbá egy magtárnok, ki egyúttal pénztárt is kezel; pályázhatnak valláskülömbőség nélkül oly egyének, kik ezen minőségben már alkalmazva voltak. Bizonyítvány-másolatokkal felszerelt folyamodványok Böke Károly uradalmi főszámvévő urhoz (Budapest, VI., Teréz-körút 3.) intézendők.

100 holdas gazdaságba béres gazda

kerestetik. Ajánlatok G. K. jegy alatt a kiadóhivatalhoz kéretnek küldetni.

Állást keresők.

Egy a magyar-óvári gazdasági akadémiát jó sikerrel végzett nőtelen ember, ki több éven át a gyakorlatban működött. Állást keres. Ajánlatok Z. alatt.

Földbirtok.

Kisbirtok.

5 szobából álló kényelmes úri lak, pinczék, 25 drb nagy állatra istállók, színek, nagy pajta teljesen bekerített, nagy gyümölcsfa árnyékos udvaron, 2—30 hold szántófölddel együtt, rövidebb vagy hosszabb időre berbe adó. — A kisbirtok a fővárostól 1 1/2 óra kocsi-járányra fekszik, naponta társaskocsi közlekedéssel. Kiválóan alkalmas pensionatusok vagy nyugalomra vonuló s a gazdálkodást

és falusi életet kedvelők részére, esetleg tehenészet felállítására. — Bővebbet a kiadóhivatal B. P. jegy alatt.

Földbirtokosok és magánzóknak

Kölesönök adhatók az egész monarchia területén 10.000 forinttól egy millióig és feljebb: — első helyre 4 és fel, második helyre való betáblázásnál 5% — és több évi törlesztésre. Már fennálló megterhelések conver-tálása (egyesítése) fogantat-síttatik.

Kölesönök kaphatók az érték 2/3 erejéig.

Közelebbi értesítéssel szivesen szolgál

KLEIN J.

főfelügyelő, d. u. 3 1/2—5 óráig.

Cím: Bécs, Obere Donaustrasse 59.

Titoktartás biztosítottik.

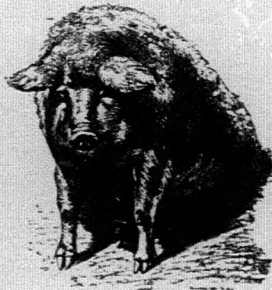
Eladó állatok.

Berkshire-Poland-China-teliver tenyészetéből 8 hetes elválasztott malaczkokat, párja 16 frt, szállítja a megrendelő költségére utánvét mellett gróf Forgách Sándor uradalmi intézősége Pethő-Szinyén (u. p. Boód Kassa mellett.)

Beteg állatok vásárlása.

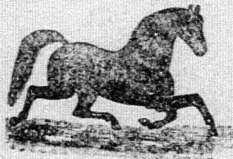
Az állatorvosi akadémián beteg szarvasmarhák, juhok és sertések, a rendelkezésre álló összeg erejéig, megvételnek. Erre vonatkozó ajánlatok az állatfaj, a betegség és az ár megjelölésével az állatorvosi akadémia belgyógyászati korodájához küldendők be.

Eladó

tenyész kanok,

kisjenői fajta — 10 darab 3 éves, 4 darab 4 éves — a tarna-mérai uradalomban, (Hevesmegeye), vasuti állomása Ludas.

Egy pár 16 markos jukker ló,

világos pej, félvér, jömenő. Ostreger és Ferisbég eladó. Ára 800 frt. Ajánlatok A. jegy alatt kéretnek a kiadóhivatalba.

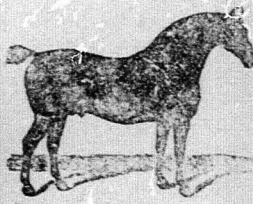
Fajbaromfi

leszállított áron. 60 drb. idei költésű Houdanttyuk párja — 5 frt 30 « idei költésű törpe tyuk párja — 3 frt 30 « idei költésű Pekingkacsa párja — 7 frt 20 « idei költésű toulousi lúd párja — 15 frt A gazdasági intézőségnél Csendlakon, pr. Vas-Ferenczfalva.

Tisztavérű angol Yorkshire

választó malaczkok pja 12 frt. A gazdasági intézőségnél Csendlakon, pr. Vas-Ferenczfalva.

Eladó egy 3 1/2 éves ménló.

165 cm. magas, sötét pej, jegytelen, könnyebb jukker, apja Ostreger 42, anyja kitűnő félvér-kacsa. Ára 800 frt. Megtekinthető a **coconó-háti gazdaságban**. U. p. és vasutállomás **Acs**, Komárom megye.

Eladó termények.

Lóbab

eladó a q 12 frt. — Felvilágosítást ad K. jegy alatt a kiadóhivatal.

Kerestetik megvételre 5 mázsa

csicsóka.

Ajánlatok a lap kiadóhivatalába küldendők.

Burgonya

nagyobb mennyiségben kerestetik. Cím a kiadóhivatalban.

Paduai fehér (koránérő) és florentini tengeri

a cső közepéről morzsolva, a q 8 frtért eladó 115 sz alatt választ ad a kiadóhivatal.

Gyöngybab,

válogatott, magnak eladó — a q 10 frt. Hol? megmondja E. betű alatt a kiadóhivatal.

Riparia

sauvage- és portalis-keverék, kitűnően gyökerezett szőlővessző eladó, a 1000 drb 40 frt Hol? megmondja B. jegy alatt a kiadóhivatal.

Őszi árpa

vetőmagnak napi áron eladó, M. jegy alatt megmondja a kiadóhivatal, hogy hol.

Szőlővessző,

nemes kadarka és mézes fehér, szavatolt fajtisztaság, épség és 50 cm hosszúságban ezrenként 8 frtért vasutállomásra őszi szállításra eladó; csomagolás önköltségén számítatik. Felvilágosítást ad L. jegy alatt a kiadóhivatal.

Szent Iván rozs

és montagni rozs,

trieurözött, kiváló minőségű vetőmagváltozás czéljaira, eladó. Hol? megmondja a kiadóhivatal R. jegy alatt.

Élő fák és növények.

Diszcseserjék

Weigelia, Spirea, Dentia, Juniperus Sabina, Cidonia japonica, Buxus Tamarix, Thuja nagy választékban eladó s kívánatra árjegyzéket küld a kiadóhivatal (C. B.)

Gyümölcsfák.

Magas dereku almafák darabja 30 kr. dtto körtefák drbja 35 kr. ugyszinte magoncok, diszfák, gyümölcsmagvak stb. Részletes árjegyzéket kívánatra küld «Hungaria»-faiskola (pr. Múraszombat) Vas-Ferenczfalva.

Őszi baracczfa,

amerikai és európai legkiválóbb fajokban, darabja 60 és 40 r. eladó. Kívánatra árjegyzék küldetik megkeresések K. M. jegy alatt a kiadóhivatalhoz intézendők.

Diszfák

Acacia piramidalis, Gömbakác, Acacia monophilla, tarka levelű juhar, Acer negundó, Bignonia Catalpa, Rhus glabra, Populus pyramidalis, Morus Fegyvernekiana (gömb szeder) eladó, hol? megmondja G. alatt a kiadóhivatal.

Argenteuili spárgagyökér,

2 és 3 éves, kapható bármely mennyiségben 100 db. 2 frt 1000 drb. 15 frt. Bővebb értesít C. K. jegy alatt a kiadóhivatal.

Utak mellé akác-sorfa,

2 méter magas, száza 20 frt, befásításra 3—4 éves magoncok, száza 3 forint, ezre 25 frt. Megrendelések intézendők a kiadóhivatalhoz L. alatt.

Vegyesek.

40.000 szőlőkaró kerestetik megvételre, akár tavaszi szállításra. Gömbölyű fenyőfa-karó, erős, 5—6' hosszú. — Ajánlatok e lap kiadóhivatalához küldendők.

Szörvavetőgép,

merítőkerekes, 10' széles keresztengelyűvel, Kühne E. gépgyárából, gyári ára 170 frt, csak tíz napig használt, teljesen jó, gazdasági viszonyok miatt 125 frtért eladó. Hol? megmondja «J. J.» jegy alatt a kiadóhivatal.

Szénaprés

kevessé használt, teljesen jó karban, igen jutányos áron eladó. Bővebb értesítést nyujt e lap kiadóhivatala.

Vadak vétele.

Uradalmak és gazdaságok, melyek különféle vadakat állandóan szállítani képesek, kéretnek, hogy ajánlatukat a «Mezőgazdák Szövetkezeté»-hez (Budapest, Köztelek) adják be.

Löhnerth H.-féle here- és luczernamag-hámozó-dob

4 1/2' széles angol gőzcséplőgépbe, a hozzávaló hererostakkal együtt, kevésbé használt, beszerzési ár feleért eladó. További felvilágosítást nyujt a kiadóhivatalhoz.

Homokszőlők telepítése.

Irtó Rácz Sándor. Ára 1 frt 50 kr.

Cs. kir. kizárólag szabadalmazott

HERNYÓ-ENYV,

(Hitz szabadalma)

mely a legjobbnak bizonyult és mely minden hernyó ellen, kivált az apácza-lepke és a fenyvetet pusztító egyéb hernyók ellen is hivatalosan ajánlva van. — Kapható:

HITZ J. vegyész. termékek gyárában, Prágában.

Ismertető árjegyzéket, valamint próbaszállítványt ingyen küldünk.

Bankkölcson.

Törlesztéssel együtt 45 évre 5 1/4% esetleg 5 1/2%, minden 100 frt után 97 frt 50 kr fizettetik ki készpénzben. **Becsőköltség 150—250 frt**ig. — Ez nem látszik előnyösnek, pedig mégis az, mert ha az összes bankokat Ausztriában és Magyarországon összevéve taglaljuk, becs alapján egy sem ad oly magas kölcsönt mint ez, pedig fő, hogy a birtokos összes tartozásait egy helyen convertálhassa.

KECZER BERTALAN, földbirtokos,

Sáros-Bogdány, via Abos.

LŐRINCZ ISTVÁN

czipész-mester

Budapest, Muzeum-körút 7.

Készít mindennemű **férfi-lábbelit**, különösen **gazdász-, erdész- és vadász-csizmákat.**

Vidéki megrendelések pontosan és jól teljesítetnek.

Gácsi posztó-gyár

BUDAPEST, FÜRDŐ-UTCA 10.

Van szerencsénk ezennel a n. é. közönség szíves tudomására hozni, hogy miként az előző években, úgy az idén is mindennemű **posztó** és **gyapju divat-kelmén** kívül **pokrócokat** is gyártunk tiszta gyapjuból, melyek a közfórsalomban előforduló silányabb árukat tartósság tekintetében jóval fölülmulják.

A **lópokrócokat** 136 cm. széles, 3 pár nagy vagy 4 pár kisebb lóra való sima szürke és kockás színben, valamint 155 cm széles 5 legnagyobb lóra való sima és szürke, vörös csikos színű végekben gyártjuk, melyek ára végenként 26 forint, bármely vasuti vagy gőzhajó-állomásra bérmentve szállítva, ugyszintén finom drapp színű (ugynevezett angol) lovalgóló takarókat darabonként 9 forintjával, kék vagy vörös posztóval szegélyezve 10 forint.

Baranyai zöld szőlő-oltás.
Irtó Dezső Miklós.
Ára 30 kr.
Kapható a kiadóhivatalban.

Gőpszántás.

Mindazon t. gazdák, kik eredeti Fowler-féle gőzeinket vásárolni óhajtják, vagy a gőszántás előnyeit Fowler-féle legújabb javított gőzke-mozgonyokkal és eszközökkel kibérlés általi használat mellett kipróbálni kívánják, az igen kedvező feltételeket megkeresésükre nálunk azonnal megtudhatják. — Néha használt Fowler-féle gőzeket is veszünk át újak szállítása alkalmával, tehát néhány általunk legjobb karba helyezett használt gőzeke-gépezet nálunk mindig igen olcsón és pedig osztr. ért. 10,000 frtert rendelkezésre áll.

John Fowler & Co.
Budapesten

V. ker. váczi-körút 76. szám a.

KWIZDA

Korneuburgi állattáp-pora

lovak, szarvasmarhák és juhok számára.

Közel 40 év óta a legjobb eredményeket használják a legtöbb istállóban, étvágyhiány, rossz emésztés ellen, a tej javítására s a tehen bővebb tejelésére szolgáló szer; tetemesen előmozdítja az állatok természetes ellenállási képességét ragados betegségekkel. — Ára 1 dobozzal 70 kr., 1/2 dobozzal 35 kr.

Csakis fenti védjeggyel ellátva a valódi, s kapható minden gyógyszerárban és drogueria-kereskedésben Ausztria-Magyarországon.

Naponta posta-szállítást küld a főraktáros

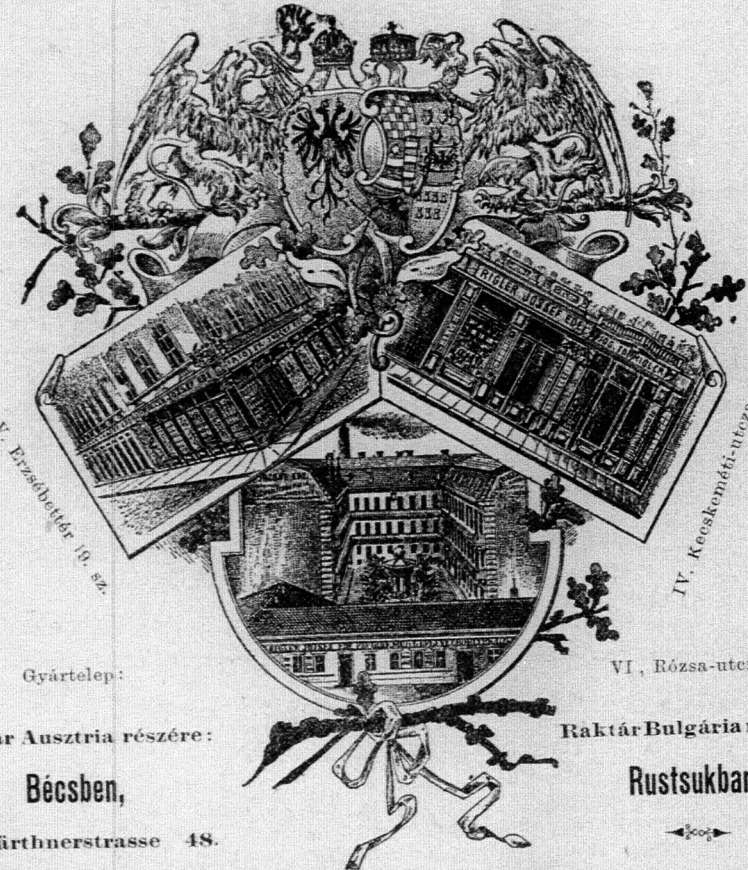
Kwizda Fán. Ferencz

cs. és kir. osztrák és román királyi udvari szállító, kerületi gyógyszerész

II.

KORNEUBURGBAN, Bécs mellett.

RIGLER JÓZSEF EDE CSÁSZ. ÉS KIR. UDVARI
PAPIRNEMÜGYÁRA
BUDAPESTEN.

Gyártelep:

Raktár Ausztria részére:

Bécsben,

I., Kärthnerstrasse 48.

VI., Rózsa-utca 55.

Raktár Bulgária részére:

Rustsukban.

Városi raktárak Budapesten, V., Erzsébet tér 19. szám és IV.,
Kecskeméti-utca 13. szám.

Gazdasági nyomtatványok és könyvek. — Dús választék irodai felszerelésekben.

SZEGEDI KENDERFONÓ-GYÁR RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Kötélárak gazdaságok részére.

Istráng, kötőfék, marhakötél, kocs- és széna-kötél, lóterhelő, ruhaszárító, továbbá felhúzó-, csiga- és hajtó-kötelek, sodrony-kötelek, kenderszíjak, dor-szűrőszákok, tömlők.

Kéve-kötő fonalak, finom hosszú kender- és géptisztító-kőcz
válogatott I-ső rendű kenderből **kivételes jutányos áron**
kaphatók, a

Szegedi kenderfonó-gyár részvény-társaságnál.

A bécsi 1890. évi mezőgazdasági és erdészeti kiállításon a nagy díszoklevéllel kitüntetett

**Thomas-salakból készült
Phosphát-liszt**

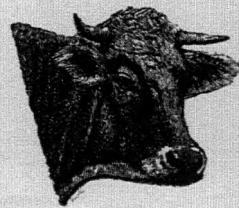
legjobb és legbiztosabb **mütrágya**, több évi hatással, **phosphor-tartalom 20-24%**, **porfinomsága 75%** ajánlja jutányos áron azonnali vagy későbbi szállítással

Sátori Miksa és Mór phosphátliszt-gyára
Budapest, IX., Dandár-u. 25.

Peronospora Viticola.

Irta: **Sajó Károly.**

Ára: **1 frt 50 kr.** — Kapható a kiadóhivatalban.

Lakásváltozás.

Irodánk és telepünk e hó 1-eje óta
VII., Szövetség-utca 11. sz. a. létezik.

Midőn e lakásváltozást a t. földbirtokosok és gazdák tudomására
hozzuk, egyúttal ajánljuk magunkat

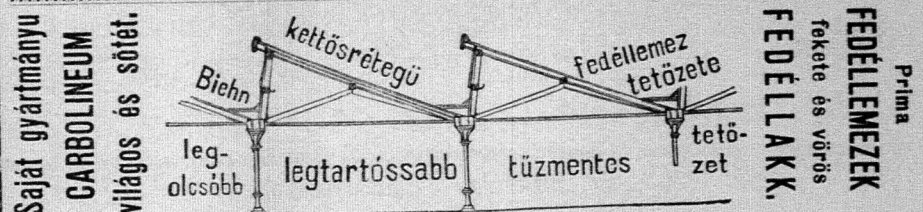
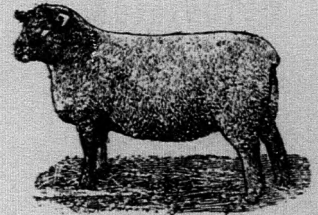
FAJTEHENEK,

bikák, sertések, juhok és baromfiak első rendű minőségben
leendő szállítására.

Duller és Társa

Budapest, Szövetség-utca 11. sz.

(a m. kir. gazdasági tanintézetek és a budapesti, vala-
mint a drezdai állatkert szállítója.)

gazdasági és gyári építkezésekhez különösen ajánlható; továbbá **face-ment-befödéseket** egészen lapos tetőkre és mindennemű **aszfaltozásokat** jótállás mellett elvállal

BIEHN JÁNOS

aszfalt- és vegyszereti kátrány-termékek gyára
BUDAPESTEN.

Egeresi gipsz-mütrágya- és vegyi termékek gyára.

KRAMER J.

Ajánlja: párolt csontliszt, szuperfoszfát, Thomas-salak, egeresi trágafosz-termékeit szavatolt tartalom mellett. Levelek és megrendelések a központi irodához

Budapest, Dorottya-utca 9. szám,

intézendők, mely szívesen szolgál felvilágosítással is.